

Organizacija Združenih
narodov za izobraževanje,
znanost in kulturo

Izobraževanje za globalno državljanstvo

TEME IN UČNI CILJI

Leta 2019 objavila Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo, 7, Place de Fontenoy, 75352 Pariz, 07 SP, Francija in Gimnazija Škofja Loka, Podlubnik 1b, 4220 Škofja Loka, Slovenija.

© UNESCO 2019 / Gimnazija Škofja Loka 2019

ISBN 978-92-3-000073-8

Ta publikacija je na voljo v Odrptem dostopu v okviru licence Attribution-ShareAlike 3.0 IGO (CC-BY-SA 3.0 IGO) (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo/>). Z uporabo vsebine te publikacije uporabniki sprejemajo, da jih zavezujejo pogoji uporabe Repozitorija odrprtega dostopa UNESCO (<http://www.unesco.org/open-access/terms-use-ccbysa-en>).

Izvorni naslov: *Global Citizenship Education: Topics and learning objectives*.

Leta 2015 objavila Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo, 7, Place de Fontenoy, 75352 Pariz, 07 SP, Francija.

Uporabljene oznake in predstavitev gradiva v tej publikaciji ne pomenijo izražanja kakršnega koli mnenja UNESCO o pravnem statusu katere koli države, ozemlja, mesta ali območja oz. njihove oblasti ali glede razmejivte ozemlja.

V tej publikaciji so izražena stališča in mnenja avtorjev; ta niso nujno enaka kot stališča in mnenja UNESCO ter Organizacije ne zavezujejo.

Fotografija na naslovnici: © Shutterstock/mama_mia

Fotografije: str. 12–13, str. 20, str. 44–45 © Shutterstock/Danylo Staroshchuk

Grafično oblikovanje: Aurelia Mazoyer

Izobraževanje za globalno državljanstvo

TEME IN UČNI CILJI

Kazalo

Predgovor	7
Zahvale	9
Seznam kratic	11
1 Uvod	13
1.1 Kaj je izobraževanje za globalno državljanstvo?	14
1.2 Kako so se oblikovale te smernice?	17
1.3 Komu so namenjene te smernice in na kak način se lahko uporabijo?	18
2 Smernice – učna vsebina izobraževanja za globalno državljanstvo	21
2.1 Domene	22
2.2 Izidi	22
2.3 Lastnosti	23
2.4 Teme	25
2.5 Cilji	25
2.6 Ključne besede	26
2.7 Usmerjevalna matrika	26
3 Izvajanje izobraževanja za globalno državljanstvo	45
3.1 Kako ga vključiti v izobraževalne sisteme	46
3.2 Kako ga predstavljati v učilnici	51
3.3 Kako oceniti učne rezultate	56
Priloge	59
Priloga 1: Izbrane spletne prakse in viri	60
Priloga 2: Bibliografija	67
Priloga 3: Seznam udeležencev v praktičnem testiranju	74

Seznam tabel

Tabela A: Splošne smernice	28
Tabela B: Teme in izdelani učni cilji	30
B.1 Tema: Lokalni, nacionalni in globalni sistemi in strukture	32
B.2 Tema: Težave, ki vplivajo na interakcijo in povezanost skupnosti na lokalni, nacionalni in na svetovni ravni	33
B.3 Tema: Osnovne predpostavke in dinamika moči	34
B.4 Tema: Različne stopnje identitete	35
B.5 Tema: Različne skupnosti, ki jim ljudje pripadajo, in kako so te povezane	36
B.6 Tema: Razlike in spoštovanje drugačnosti	37
B.7 Tema: Ukrepi, ki jih je mogoče izvajati posamično in kolektivno	38
B.8 Tema: Etično odgovorno vedenje	39
B.9 Tema: Angažiranje in ukrepanje	40
Tabela C: Ključne besede	42

Seznam okvirov

Okvir 1: Temeljne konceptualne dimenzije izobraževanja za globalno državljanstvo	15
Okvir 2: Kako uporabljati pedagoške smernice na ravni države	18
Okvir 3: Ključni učni rezultati	22
Okvir 4: Ključne lastnosti učenca	23
Okvir 5: Teme	25

Predgovor

UNESCO spodbuja izobraževanje za globalno državljanstvo od začetka leta 2012, ko je pobuda GEFI – General's Global Education First Initiative Generalnega sekretarja ZN določila spodbujanje globalnega državljanstva kot eno izmed treh prednostnih nalog izobraževanja.

Ta publikacija, naslovljena *Izobraževanje za globalno državljanstvo: teme in učni cilji*, je prvi pedagoški vodnik UNESCO, namenjen izobraževanju za globalno državljanstvo. Je rezultat obsežnega procesa raziskav in posvetovanja s strokovnjaki iz različnih delov sveta. Ta navodila temeljijo na publikaciji UNESCO *Izobraževanje za globalno državljanstvo: priprava učencev na izzive 21. stoletja* in izidov treh ključnih dogodkov UNESCO na temo izobraževanja za globalno državljanstvo: tehnično posvetovanje o izobraževanju za globalno državljanstvo (september 2013) ter prvega in drugega foruma UNESCO o izobraževanju za globalno državljanstvo, ki sta bila organizirana decembra oziroma januarja 2015. Pred dokončnim oblikovanjem so smernice testirale zainteresirane strani v izbranih državah v vseh regijah, da bi zagotovile njihovo relevantnost v različnih zemljepisnih in socialno-kulturnih kontekstih.

Po temeljnem delu UNESCO, da bi razjasnili konceptualne podlage izobraževanja o globalnem državljanstvu ter zagotovili politične in programske smernice, je bil ta dokument razvit kot odgovor na potrebe držav članic za splošne smernice o vključevanju izobraževanja za globalno državljanstvo v svoje izobraževalne sisteme. Predstavlja predloge za prevajanje konceptov izobraževanja za globalno državljanstvo v praktične in starostno pogojene teme in učne cilje na način, ki omogoča prilagajanje lokalnim okoliščinam. Namenjene so kot vir za vzgojitelje, razvijalce učnih načrtov, vodje usposabljanja in za oblikovalce politik, vendar bodo koristne tudi za druge zainteresirane strani v izobraževanju, ki delajo v neuradnih in neformalnih okoljih.

V času, ko se mednarodno skupnost poziva, da naj opredeli ukrepe za spodbujanje miru, blaginje, blaginje in trajnosti, ta novi dokument UNESCO nudi smernice za pomoč državam članicam pri zagotavljanju, da se lahko učenci vseh starosti in ozadja razvijejo v informirane, kritično pismene, socialno povezane, etične in v angažirane svetovne državljane.

Dr. Qian Tang,
pomočnik generalnega direktorja za izobraževanje

Zahvale

Te pedagoške smernice pod naslovom *Izobraževanje za globalno državljanstvo: teme in učni cilji* je naročila Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO). Njihovo pripravo so pod vodstvom Soo Hyang Choi, direktorice oddelka za poučevanje, učenje in vsebino pri UNESCO, koordinirali Chris Castle, Lydia Ruprecht in Theophania Chavatzia na oddelku za zdravje in izobraževanje o globalnem državljanstvu.

Dina Kiwan, izredna profesorica na Ameriški univerzi v Bejrutu in izredni profesor na univerzi v Torontu Mark Evans, sta prav tako avtorja, ki sta prispevala k temu dokumentu. Kathy Attawell in Jane Kalista, neodvisni svetovalki, sta uredili različne osnutke.

UNESCO je sklical srečanje svetovalne skupine strokovnjakov (EAG) o izobraževanju o globalnem državljanstvu (GCED) (Pariz, junij 2014) in bise rad zahvalil vsem, ki so sodelovali na sestankih in/ali predložili pripombe na različne osnutke: Abbie Raikes, sedež UNESCA; Albert Motivans, UIS; Alexander Leicht, sedež UNESCA; Carolina Ibarra, Universidad de los Andes, Kolumbija; Dakmara Georgescu, UNESCO Bejrut; Carolee Buckler, sedež UNESCA; Dirk Hastedt, IEA; Felisa Tibbitts, izvršna direktorica in ustanoviteljica združenj za izobraževanje o človekovih pravicah; Gwang Chol Chang, UNESCO Bangkok; Hyojeong Kim, APCEIU; Injairu Kulundu, Activate! Change Drivers; Jeongmin Eom, APCEIU; Ji Min Cho, KICE; Jinhee Kim, KEDI; Jun Morohashi, UNESCO Haiti; Kate Anderson Simons, LMTF, Brookings; Koji Miyamoto, OECD; Miguel Silva, Center sever-jug Sveta Evrope; Muhammad Faour, Univerza York; Onemus Kiminza, Ministrstvo za šolstvo, Kenija; Ralph Carstens, IEA; Stephanie Knox Cubbon, Učitelji brez meja; Tony Jenkins, Univerza v Toledu; Werner Wintersteiner, Univerza v Celovcu; Wing On Lee, Nacionalni inštitut za izobraževanje, Singapur; Yolanda Leyvas, Nacionalni inštitut za presojo izobraževanja, Mehika.

Pisne pripombe in prispevki so bili hvaležno sprejeti tudi od naslednjih akterjev: Akemi Yonemura, UNESCO Dakar; Aliénor losos, UNESCO Bangkok; Amalia Miranda Serrano, UNESCO Bangkok; Amina Hamshari, sedež UNESCA; Anantha Kumar Duraiappah, MGIEP; Christina von Furstenberg, sedež UNESCA; Hegazi Idris Ibrahim, UNESCO Bejrut; Hugue Charnie Ngandeu Ngatta, sedež UNESCA; Musafi Shankar, MGIEP; Nabila Jamshed, MGIEP; Opertti Renato, IBE. Pisne pripombe je posredovala Margaret Sinclair, PEIC, dobrodošli pa so bili tudi ustni prispevki drugih udeležencev drugega foruma UNESCA o izobraževanju o globalnem državljanstvu (28.–30. januar 2015).

UNESCO se želi zahvaliti tudi tistim, ki so sodelovali v praktičnem procesu za koristne povratne informacije. Ti vključujejo APCEIU za usklajevanje povratnih informacij korejskih učiteljev; Fadi Yarak, ministrstvo za izobraževanje in visoko šolstvo v Libanonu, za zagotavljanje povratnih informacij od uradnikov ministrstva pa tudi Marie-Christine Lecompte, Olivia Flores in Rosie Agoi, koordinatorji ASPnet v Kanadi, Mehiki in v Ugandi skupaj s šolami, z učitelji in učenci v teh državah, ki so sodelovale pri praktičnem testiranju.

Na koncu se zahvaljujemo Chantal Lyard, ki je omogočila uredniško podporo, Aurélii Mazoyer, ki se je lotila oblikovanja in postavitve, Martinu Wickendenu in Nanni Engebretsen, ki sta zagotovila podporo pri pripravi tega dokumenta.

Seznam kratic

APCEIU	Azijsko-pacifiški center za izobraževanje za mednarodno razumevanje
ASPnet	UNESCO pridružene šole
CTRji	Cilji trajnostnega razvoja
EAG	Strokovna svetovalna skupina
ECOWAS	Gospodarska skupnost zahodnoafriških držav
ESC	Izobraževanje za družbeno kohezijo
ESD	Izobraževanje za trajnostni razvoj
GCED	Izobraževanje globalnih državljanov
GEFI	Prva pobuda za globalno izobraževanje (Generalnega sekretarja ZN)
GIZ	Nemško društvo za mednarodno sodelovanje
HIV/AIDS	Virus človeške imunske pomanjkljivosti / Sindrom pridobljene imunske pomanjkljivosti
HQ	Štab
IBE	Mednarodni urad za izobraževanje (UNESCO)
IEA	Mednarodno združenje za vrednotenje izobraževalnih dosežkov
IKT	Informacijska in komunikacijska tehnologija
KEDI	Korejski inštitut za razvoj izobraževanja
KICE	Korejski inštitut za učne načrte in ocenjevanje
LMTF	Delovna skupina za merjenje učenja
LTLT	Učenje skupnega življenja
MGIEP	Mahatma Gandhi inštitut izobraževanja za mir in trajnostni razvoj
NVO	Nevladna organizacija
OHCHR	Urad visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice
OVSE/UDIČP	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi / Urad za demokratične institucije in človekove pravice
PEIC	Zaščita izobraževanja v negotovosti in konfliktih
UIS	UNESCO inštitut za statistiko
UNEP	Program Združenih narodov za okolje
UNESCO	Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo
UNICEF	Otroški sklad Združenih narodov
VB	Velika Britanija
ZN	Združeni narodi

1

Uvod

1.1 Kaj je izobraževanje za globalno državljanstvo?

“Izobraževanje nam daje globoko razumevanje, da smo povezani kot državljani svetovne skupnosti in da so naši izzivi medsebojno povezani.”

Ban Ki-moon, generalni sekretar ZN

Koncept državljanstva se je razvijal skozi čas. Zgodovinsko gledano, se državljanstvo ni razširilo na vse – na primer: le moški ali lastniki nepremičnin so bili upravičeni do državljanstva.¹ V preteklem stoletju je prišlo do postopnega premika k bolj vključujočemu razumevanju državljanstva, na katerega vpliva razvoj državljanskih, političnih in socialnih pravic.² Trenutni pogledi na nacionalno državljanstvo se med državami razlikujejo, kar med drugimi dejavniki odraža razlike v političnem in zgodovinskem kontekstu.

Čedalje bolj globaliziran svet je sprožil vprašanja o tem, kaj pomeni smiselno državljanstvo pa tudi o njegovih svetovnih razsežnostih. Čeprav pojem državljanstva, ki presega nacionalno državo, ni nov, imajo spremembe v globalnem kontekstu – na primer vzpostavitev mednarodnih konvencij in pogodb, rast transnacionalnih organizacij, korporacij in gibanj civilnih pobud ter razvoj mednarodnih okvirov človekovih pravic – pomembne posledice za globalno državljanstvo. Treba je priznati, da obstajajo različni pogledi na koncept globalnega državljanstva, vključno z obsegom, v katerem to razširja in dopolnjuje tradicionalno državljanstvo, opredeljeno glede na nacionalno državo ali obseg, v katerem temu konkurira.

Globalno državljanstvo³ se nanaša na občutek pripadnosti širši skupnosti in skupni človečnosti. Poudarja politično, gospodarsko, družbeno in kulturno soodvisnost in medsebojno povezanost med lokalnim, nacionalnim in globalnim.

Zaradi vse večjega zanimanja za globalno državljanstvo se je povečala tudi razsežnost globalno državljanske vzgoje in posledice za politiko, učne načrte, poučevanje in učenje.⁴ Globalno državljansko izobraževanje vključuje tri temeljne konceptualne razsežnosti, ki so skupne različnim opredelitvam in interpretacijam globalnega državljanskega izobraževanja. Te temeljne konceptualne dimenzije temeljijo na pregledu literature, konceptualnih okvirov, pristopov in učnih načrtov na temo izobraževanja za globalno državljanstvo pa tudi tehničnih posvetovanj in nedavnega dela UNESCO na tem področju. Lahko služijo kot osnova za opredelitev ciljev globalnega državljanskega izobraževanja, učnih ciljev in kompetenc ter prednostnih nalog za ocenjevanje in vrednotenje učenja. Te temeljne konceptualne dimenzije vključujejo vidike z vseh treh področij učenja, kognitivno, socialno-čustveno in

1 Gleje Heater (1990); Ichilov (1998); Isin (2009).

2 Glejte Marshall (1949).

3 UNESCO (2014). *Izobraževanje za globalno državljanstvo: priprava učencev na izzive 21. stoletja*.

4 Glejte Albala - Bertrand (1995); Banke (2004); Merryfield (1998); Peters, Britton in Blee (2008).

vedenjsko. Ta so medsebojno povezana in predstavljena spodaj, pri čemer vsaka označuje področje učenja, na katero se večinoma osredinja učni proces:

Okvir 1: Temeljne konceptualne dimenzije izobraževanja za globalno državljanstvo

Kognitivna

Pridobiti znanje, razumevanje in kritično razmišljanje o globalnih, regionalnih, nacionalnih in lokalnih vprašanjih ter medsebojni povezanosti in soodvisnosti različnih držav in prebivalstva.

Socialno-čustvena

Imeti občutek pripadnosti skupnosti, človeštvu, deljene vrednote in odgovornosti, empatijo, solidarnost in spoštovanje do razlik in drugačnosti.

Vedenjska

Učinkovito in odgovorno delovanje na lokalni, nacionalni in na svetovni ravni za bolj miren in trajnosten svet.

Cilj globalnega državljanskega izobraževanja je preoblikovati, graditi znanje, spretnosti, vrednote in stališča, ki jih morajo učenci znati prispevati k bolj vključujočemu, pravičnemu in mirnemu svetu. Globalna državljanska vzgoja vzbuja "večplasten pristop, ki uporablja koncepte in metodologije, ki se že uporabljajo na drugih področjih, vključno z izobraževanjem o človekovih pravicah, mirovnim izobraževanjem, izobraževanjem za trajnostni razvoj in izobraževanjem za mednarodno razumevanje"⁵ in si prizadeva dosežati skupne cilje. Globalno državljansko izobraževanje uporablja perspektivo vseživljenjskega učenja, ki se začne od zgodnjega otroštva in se nadaljuje skozi vse stopnje izobraževanja in v odraslo dobo, kar zahteva "formalne in neformalne pristope, kurikularne in zunajšolske posege ter konvencionalne in nekonvencionalne poti do sodelovanja".⁶

⁵ UNESCO (2014). Izobraževalna strategija 2014–2021, str. 46.

⁶ UNESCO (2014). Izobraževanje za globalno državljanstvo: priprava učencev na izzive 21. stoletja.

Cilj globalnega državljanskega izobraževanja je omogočiti učencem, da:

- razvijejo razumevanje struktur globalnega upravljanja, pravic in odgovornosti, globalnih vprašanj in povezav med globalnimi, nacionalnimi in lokalnimi sistemi in procesi;
- znajo prepoznati in ceniti razlike in različne identitete, npr. kulturo, jezik, vero, spol in našo skupno človeštvo, ter razviti sposobnosti za življenje v vse bolj raznolikem svetu;
- razvijejo in uporabljajo kritične veščine za državljansko pismenost, npr. kritično raziskovanje, informacije, tehnologija, medijska pismenost, kritično mišljenje, odločanje, reševanje problemov, pogajanja, vzpostavljanje miru ter osebna in družbena odgovornost;
- prepoznajo in preiskujejo prepričanja in vrednote ter kako ta vplivajo na politično in družbeno odločanje, dojemanja o socialni pravičnosti in državljanskih prizadevanjih;
- razvijejo odnos do skrbi in empatije za druge in okolje ter spoštovanje drugačnosti;
- razvijejo vrednote poštenosti in socialne pravičnosti ter sposobnosti za kritično analizo neenakopravnosti na podlagi spola, socialno-ekonomskega statusa, kulture, vere, starosti in drugih vprašanj;
- sodelujejo in prispevajo k sodobnim svetovnim problemom na lokalni, nacionalni in globalni ravni kot obveščeni, angažirani, odgovorni in odzivni globalni državljani.

Prioriteta enakost spolov: Globalna državljanska vzgoja lahko igra pomembno vlogo pri prispevanju k enakosti spolov, kar je ena izmed dveh najpomembnejših prednostnih nalog UNESCO. Globalno državljansko izobraževanje temelji na človekovih pravicah, enakost spolov pa je temeljna človekova pravica. Dekleta in fantje se učijo o odnosih med spoloma, vlogah, pričakovanjih in vedenju v šoli in doma. Globalna državljanska vzgoja lahko podpira enakost spolov z razvojem znanja, spretnosti, vrednot in odnosov, ki spodbujajo enakovrednost žensk in moških, spodbujajo spoštovanje in omogočajo mladim kritično obravnavo vlog spolov in pričakovanj, ki škodijo in/ali spodbujajo diskriminacijo in stereotipizacijo na podlagi spola.

1.2 Kako so se oblikovale te smernice?

Te smernice temeljijo na raziskavah in praksi v izobraževanju o globalnem državljanstvu. Ustvarjene so bile na podlagi nedavnih UNESCOVIH publikacij na tem področju ter tehničnih posvetovanj⁷, kot tudi prispevkov strokovnjakov za globalno državljansko izobraževanje in predstavnikov mladih. Dokument je pregledala strokovna svetovalna skupina (EAG), ki jo je UNESCO sklical z notranjimi in zunanjimi strokovnjaki s področja globalnega državljanskega izobraževanja, transformacijske pedagogike, razvoja kurikuluma in neformalnega izobraževanja, iz vseh regij sveta. EAG je na seji junija 2014 razpravljala in posredovala povratne informacije o prvem osnutku dokumenta. Dodatni prispevki so bili zagotovljeni z nadaljnjimi posvetovanji septembra in oktobra 2014. O smernicah je tekla razprava tudi na drugem forumu UNESCO o izobraževanju o globalnem državljanstvu (Pariz, januar 2015) in tako zagotovila povratne informacije udeležencev.

Preden so bile dokončno oblikovane, so te smernice testirale zainteresirane strani v izobraževanju, vključno z uradniki ministrstva, razvijalci učnih načrtov in učitelji v izbranih državah v vsaki regiji.

To je prva izdaja smernic, ki naj bi bile živ dokument. Nadaljnje izdaje bodo izdelane po potrebi in, ko se bomo naučili več iz izkušenj izvajanja globalnega državljanskega izobraževanja v različnih kontekstih. UNESCO pozdravlja predloge in primere raziskav ter praks za prihodnje izdaje.

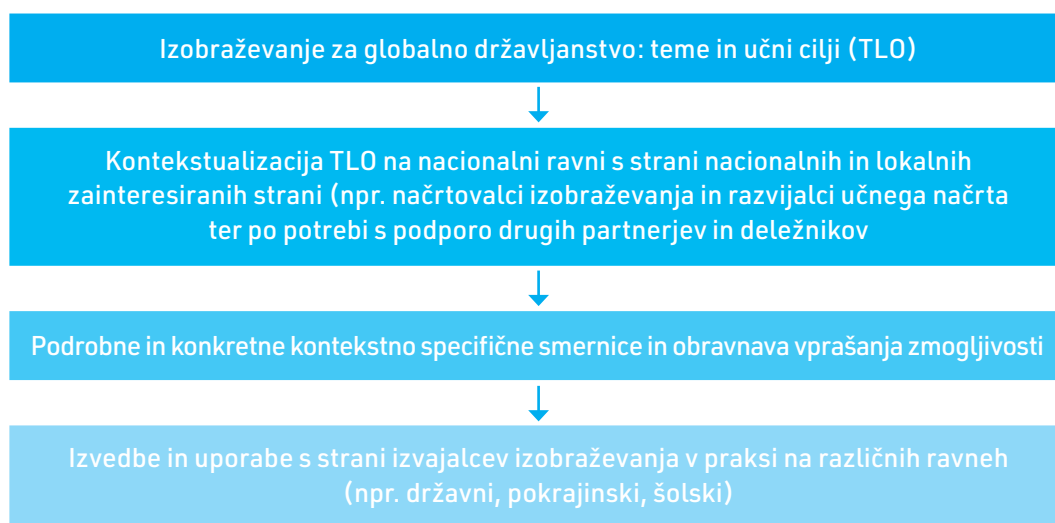
⁷ Na primer: Global Citizenship Education: An emerging perspective, ki temelji na tehničnem posvetovanju o izobraževanju o globalnem državljanstvu (september 2013) in Global Citizenship Education: Preparing learners for the challenges of the 21st century, sinteza rezultatov prvega foruma UNESCO o izobraževanju o globalnem državljanstvu (december 2013).

1.3 Komu so namenjene te smernice in na kakšen način se lahko uporabijo?

Te smernice so namenjene izobraževalcem, razvijalcem učnih načrtov, voditeljem usposabljanja in tvorcem politik. Prav tako so lahko koristne za druge zainteresirane strani v izobraževanju, vključene v načrtovanje, oblikovanje in izvajanje globalnega državlanskega izobraževanja v formalnem in neformalnem izobraževalnem sektorju. Na primer: učitelji jih lahko uporabljajo za izboljšanje razumevanja globalnega državlanskega izobraževanja in kot vir idej za dejavnosti. Razvijalci učnih načrtov lahko uporabljajo in prilagajajo teme in učne cilje, vključene v smernice, v kontekstu države in razvijajo nacionalne učne programe. Tvorci politike izobraževanja lahko uporabljajo smernice za ocenjevanje vloge globalnega državlanskega izobraževanja in opredelijo ustrezne nacionalne prednostne naloge v izobraževanju.

Kot je nakazano v spodnjem okviru, so te smernice oblikovane na prilagodljiv način, ki omogoča posvetovanje, prilagajanje in kontekstualizacijo na ravni države s strani izvajalcev izobraževanja, ki lahko določijo relevantne vstopne točke, razvijejo podrobne in konkretne, za kontekst specifične smernice, naslovijo potrebe po sposobnosti izvajanja in podprejo proces izvajanja v posvetovanju z ustreznimi zainteresiranimi stranmi.

Okvir 2: Kako uporabljati pedagoške smernice na ravni države

Smernice niso namenjene predpisovanju, temveč so namenjene zagotavljanju vodilnega okvira za globalno državljansko vzgojo, ki se lahko enostavno prilagodi različnim

nacionalnim in lokalnim okoliščinam. Uporabljajo se lahko tudi za gradnjo na obstoječem delu na sorodnih področjih (npr. državljanska vzgoja, izobraževanje o človekovih pravicah, izobraževanje za trajnostni razvoj, izobraževanje za mednarodno razumevanje ali drugo). Predlagane teme in učni cilji, vključeni v te smernice, niso izčrpni; mogoče in potrebno jih je dopolniti s temami in vprašanji, ki so lokalno relevantna in ustrezna. Dalje, nova vprašanja, ki stalno nastajajo v hitro spreminjajočem se in raznolikem svetu je mogoče dodajati k tistim, vključenim v te smernice. Nekatere teme in učni cilji, vključeni v te smernice, so že vključeni v obstoječe izobraževalne programe. V tem primeru se lahko smernice uporabijo kot dopolnilni vir ali kot kontrolni seznam ali referenca za analizo vrzeli pri pregledu ali krepitvi teh obstoječih programov.

Smernice – učna vsebina izobraževanja za globalno državljanstvo

2.1 Domene

Globalno državljansko izobraževanje temelji na treh področjih učenja – kognitivnem, socialno-čustvenem in vedenjskem. To ustreza štirim stebrom učenja, opisanim v poročilu *“Učenje: zaklad v notranjosti”*: Učenje kako vedeti, narediti, biti in živeti skupaj.

- Kognitivno: znanje in razmišljanje, ki sta potrebna za boljše razumevanje sveta in njegovih zapletenosti.
- Socialno-čustveno: vrednote, stališča in socialne spretnosti, ki učencem omogočajo razvoj čustveno, psihosocialno in fizično ter jim omogočajo, da živijo skupaj z drugimi spoštljivo in mirno.
- Vedenjsko: vedenje, delovanje, praktična uporaba in angažiranost.

Ključni učni rezultati, ključni učni atributi, teme in učni cilji, predlagani v teh smernicah, temeljijo na treh zgoraj navedenih področjih učenja. So med seboj povezani in vključeni v učni proces ter se ne smejo razumeti kot različni učni procesi.

2.2 Izidi

Učni izidi opisujejo znanje, veščine, vrednote in odnose, ki jih učenci lahko pridobijo in dokažejo kot posledico globalnega državlanskega izobraževanja. V skladu s tremi zgoraj omenjenimi področji učenja (kognitivno, socialno-čustveno in vedenjsko) je v teh smernicah opredeljen naslednji sklop učnih rezultatov, ki se medsebojno krepijo:

Okvir 3: Ključni učni rezultati

Kognitivno

- Učenci pridobijo znanje in razumevanje lokalnih, nacionalnih in globalnih vprašanj ter medsebojne povezanosti in soodvisnosti različnih držav in populacij
- Učenci razvijajo veščine za kritično razmišljanje in analizo

Socialno-čustveno

- Učenci doživljajo občutek, da pripadajo skupnemu človeštvu, delijo vrednote in odgovornosti, ki temeljijo na človekovih pravicah
- Učenci razvijajo odnos empatije, solidarnosti in spoštovanja razlik in drugačnosti

Vedenjsko

- Učenci učinkovito in odgovorno delujejo na lokalni, nacionalni in svetovni ravni za bolj miren in trajnosten svet.
- Učenci razvijajo motivacijo in pripravljenost, da izvajajo potrebna dejanja

2.3 Lastnosti

Te smernice opredeljujejo tri lastnosti učencev v povezavi z izobraževanjem o globalnem državljanstvu, ki se nanašajo na značilnosti in kakovosti, ki jih želi doseči globalno državljansko izobraževanje v učencih in ustrezajo ključnim učnim rezultatom, ki so bili navedeni pred tem. To so: *informirani in kritično pismeni; družbeno povezani in spoštljivi do drugačnosti; etično odgovorni in angažirani*. Te tri lastnosti učenca temeljijo na pregledu literature in konceptualnih okvirov državljanske vzgoje, pregledu pristopov in učnih načrtov ter tehničnih posvetovanjih in nedavnem delu UNESCO na temo izobraževanja o globalnem državljanstvu. To je povzeto spodaj:

Okvir 4: Ključne lastnosti učenca

Informirani in kritično pismeni

Poznavanje globalnih sistemov upravljanja, struktur in vprašanj; razumevanje soodvisnosti in povezav med globalnimi in lokalnimi zadevami; znanje in spretnosti, potrebne za državljansko pismenost, kot so kritična raziskava in analiza, s poudarkom na aktivnem udejstvovanju v učenju.

Učenci razvijajo svoje razumevanje sveta, globalnih tem, strukture upravljanja in sistemov, vključno s politiko, zgodovino in ekonomijo; razumejo pravice in odgovornosti posameznikov in skupin (na primer pravice žensk in otrok, domorodne pravice, družbena odgovornost podjetij); in prepoznavajo medsebojno povezanost lokalnih, nacionalnih in globalnih vprašanj, struktur in procesov. Učenci razvijajo veščine kritičnega preiskovanja (na primer, kje najdejo informacije in kako analizirati in uporabljati dokaze), medijsko pismenost in razumevanje, kako se informacije posredujejo in sporočajo. Razvijajo lastno sposobnost raziskovanja globalnih tem in vprašanj (npr. globalizacija, soodvisnost, migracije, mir in konflikti, trajnostni razvoj) z načrtovanjem raziskovanja, analiziranjem podatkov in sporočanjem svojih ugotovitev. Ključno vprašanje je, kako se uporablja jezik in, natančneje, kako na kritično pismenost vpliva prevlada angleškega jezika in dalje, kako to vpliva na dostop do informacij za tiste, ki niso angleško govoreči. Prisotna je osredinjenost na razvijanje kritičnih sposobnosti državljanske pismenosti in zavezanosti k vseživljenjskemu učenju, da je mogoče vključevanje v obveščene in namenske državljanske pobude.

Družbeno povezani in spoštljivi do drugačnosti

Razumevanje identitet, odnosov in pripadnosti; razumevanje skupnih vrednot in skupne človečnosti; razvijanje spoštovanja in spoštovanje razlik in drugačnosti; in razumevanje zapletenega odnosa med drugačnostjo in skupnostjo.

Učenci se učijo o svoji identiteti in o tem, kje se nahajajo v različnih odnosih (na primer družina, prijatelji, šola, lokalna skupnost, država), kot osnovi za razumevanje globalne razsežnosti državljanstva. Razvijajo razumevanje razlik in drugačnosti

(na primer kulture, jezika, spola, spolnosti, religije), kako prepričanja in vrednote vplivajo na stališča ljudi o tistih, ki so drugačni in o razlogih za neenakopravnost ter posledicah neenakopravnosti in diskriminacije. Učenci upoštevajo tudi skupne dejavnike, ki presegajo razlike in razvijajo znanje, veščine, vrednote in stališča, ki so potrebni za spoštovanje drugačnosti in življenje z drugimi.

Etično odgovorni in angažirani

Na podlagi pristopov k človekovim pravicam, vključno s stališči in vrednotami skrbijo za druge in okolje; osebna in družbena odgovornost ter preoblikovanje; razvijanje sposobnosti za sodelovanje v skupnosti in prispevanje k boljšemu svetu z obveščenim, etičnim in miroljubnim ravnanjem.

Učenci raziskujejo svoja prepričanja in vrednote ter vrednote drugih. Razumejo, kako prepričanja in vrednote določajo družbeno in politično odločanje na lokalni, nacionalni, regionalni in globalni ravni ter izzive za upravljanje kontrastnih in nasprotujočih prepričanj in vrednot. Učenci razvijajo tudi svoje razumevanje vprašanj socialne pravičnosti v lokalnem, nacionalnem, regionalnem in globalnem kontekstu ter kako so ta med seboj povezana. Prav tako se obravnavajo etična vprašanja (na primer glede podnebnih sprememb, potrošništva, gospodarske globalizacije, poštene trgovine, migracij, revščine in bogastva, trajnostnega razvoja, terorizma, vojne). Od učencev se pričakuje, da bodo razmišljali o etičnih konfliktih, povezanih s socialnimi in političnimi odgovornostmi ter širšemu vplivu njihovih izbir in odločitev. Učenci razvijajo tudi znanje, veščine, vrednote in odnose, da skrbijo za druge in okolje ter se vključijo v državljanske pobude. Te vključujejo sočutje, empatijo, sodelovanje, dialog, socialno podjetništvo in aktivno udeležbo. Seznanijo se s priložnostmi za sodelovanje kot državljani na lokalni, nacionalni in svetovni ravni ter primere posameznih in skupnih ukrepov, ki so jih drugi sprejeli za reševanje svetovnih vprašanj in socialne krivice.

2.4 Teme

Na podlagi zgoraj opredeljenih učnih lastnosti ter ustreznih področij učenja in ključnih izidov učencev je v teh smernicah prikazanih devet tematskih področij, tri za vsako lastnost učenca. Ta so:

Okvir 5: Teme

Informirani in kritično pismeni

1. Lokalni, nacionalni in globalni sistemi in strukture
2. Vprašanja, ki vplivajo na interakcijo in povezanost skupnosti na lokalni, nacionalni in svetovni ravni
3. Osnovne predpostavke in dinamika moči

Družbeno povezani in spoštljivi do drugačnosti

4. Različne stopnje identitete
5. Različne skupnosti, ki jim pripadajo ljudje in kako so te povezane
6. Različnost in spoštovanje drugačnosti

Etično odgovorni in angažirani

7. Ukrepi, ki jih je mogoče sprejeti posamično in kolektivno
8. Etično odgovorno vedenje
9. Angažiranje in ukrepanje

Na podlagi teh tem smo razvili cilje in ključne podteme, specifične za posamične starostne skupine.

2.5 Cilji

Za vsako omenjeno temo so predlagani štirje specifični učni cilji in podteme, ki ustrezajo posamezni starostni skupini/stopnji izobrazbe, kot je prikazano spodaj:

- Predšolsko in nižje osnovnošolsko izobraževanje (5–9 let)
- Višje osnovnošolsko izobraževanje (9–12 let)
- Nižje srednješolsko izobraževanje (12–15 let)
- Višje srednješolsko izobraževanje (15–18+ let)

Namen je predstaviti učne cilje po stopnji kompleksnosti, kar ponuja pristop "spiralnega kurikuluma", s katerim se lahko pojmi, povezani z globalnim državljskim izobraževanjem,

vedejo na predšolski ali nižji osnovni ravni in se z vse večjo globino in kompleksnostjo učijo ko učenci odraščajo, skozi vse ravni izobraževanja. Ker se sistemi izobraževanja, stopnje izobrazbe in starostne skupine razlikujejo med državami, so te skupine le indikativne. Uporabniki morajo izbrati, prilagoditi in organizirati učne cilje na način, ki se zdi ustrezen glede na specifični kontekst države in pripravljenost učencev.⁸

2.6 Ključne besede

Da bi navdihnili in olajšali razpravo in dejavnosti, ki temeljijo na temah in učnih ciljih, predstavljenih v teh smernicah, smo sestavili tematsko organiziran seznam ključnih besed.

Ta seznam je mogoče dopolniti z vprašanji, ki so pomembna v vsakem kontekstu.

2.7 Vodilna matrika

V tabelah, ki sledijo, so predstavljena tri področja učenja, ključni učni rezultati, ključne učne lastnosti, teme in ustrezni učni cilji za različne starostne skupine in ravni izobraževanja ter ključne besede za razpravo.

- **Tabela A** predstavlja orientacijsko matriko in prikazuje, kako so različni deli medsebojno povezani.
- **Tabela B** je elaboracija tabele A, ki prikazuje elaborirane učne cilje glede na starost/stopnjo izobrazbe za vsako od tem.
- **Tabele od B.1 do B.9** elaborira vsako posamezno temo in učni cilj, s podrobnejšimi informacijami o tem, kaj se od učencev pričakuje, da poznajo, razumejo in zmorejo, ter znanja, spretnosti, vrednote in odnose, ki naj bi jih razvili na različnih stopnjah učenja. Tabele so sestavljene tako, da vsaka stopnja vključuje učne cilje, ki ustrezajo starosti, in teme, ki zagotavljajo gradnike za naslednjo stopnjo ter prehajajo iz preprostejših v bolj zapletene.
- **Tabela C** predstavlja predlagan seznam ključnih besed, ki lahko navdihujejo in olajšajo razpravo ter s tem povezanih dejavnosti.

⁸ Med postopkom pregleda je prišlo do nekaj razhajanj v mnenjih glede starostne primernosti določenih tem in učnih ciljev, zlasti na predšolski in nižji osnovni ravni. Nekateri revizorji so poudarili, da zmogljivosti majhnih otrok, da bi razumeli takšne koncepte, ne bi smeli podcenjevati, drugi pa menijo, da bi bili predlagani koncepti preveč zapleteni za majhne otroke. Eden od načinov za obravnavo tega je uvajanje teh konceptov s pomočjo ustreznih starostnih, ustvarjalnih in interaktivnih metod, kot so: igre, risanje ali na kakršenkoli drug način, ki ga izvajalci izobraževanja štejejo za primernejšega v svojih kontekstih.

Tabele so okvirne in niso namenjene temu, da bi bile predpisujoče ali izčrpne. Uporabijo se, prilagajajo ali dopolnjujejo, kot je primerno v nacionalnem in lokalnem kontekstu.

Prav tako je treba pojasniti, da tabele odražajo shematično predstavitev in ne pomenijo, da bi se učenje odvijalo na način silosa. V dejanskem procesu poučevanja in učenja so vsi koncepti in dimenzije medsebojno povezani in se medsebojno krepijo.

Tabela A: Splošne smernice

V tabeli A je prikazana splošna struktura smernic na podlagi treh področij učenja in predstavitev ključnih učnih rezultatov, ključnih lastnosti učencev, tem in ustreznih učnih ciljev, ki poudarjajo medsebojno povezanost, vertikalno in horizontalno.

Izobraževanje za globalno državljanstvo

DOMENE UČENJA

KOGNITIVNA

- Učenci pridobijo znanje in razumevanje lokalnih, nacionalnih in globalnih vprašanj ter medsebojne povezanosti in soodvisnosti različnih držav in populacij
- Učenci razvijajo veščine za kritično razmišljanje in analizo

SOCIO-ČUSTVENA

- Učenci doživljajo občutek, da pripadajo skupnemu človeštvu, delijo vrednote in odgovornosti, ki temeljijo na človekovih pravicah
- Učenci razvijajo odnos empatije, solidarnosti in spoštovanja razlik ter drugačnosti

VEDENJSKA

- Učenci učinkovito in odgovorno delujejo na lokalni, nacionalni in svetovni ravni za bolj miren in trajnosten svet.
- Učenci razvijajo motivacijo in pripravljenost, da izvajajo potrebna dejanja

KLJUČNI UČNI IZIDI

KLJUČNE LASTNOSTI UČENCEV

Obveščeni in kritično pismeni

- Poznajo lokalna, nacionalna in globalna vprašanja, sisteme upravljanja in strukture
- Razumejo medsebojno odvisnost in povezave svetovnih in lokalnih problemov
- Razvijejo spretnosti za kritično preiskavo in analizo

Družbeno povezani ter s spoštovanjem drugačnosti

- Gojijo in upravljaajo identitete, odnose in občutek pripadnosti
- Delijo vrednote in odgovornosti, ki temeljijo na človekovih pravicah
- Razvijajo odnose, v katerih cenijo in spoštujejo razlike in drugačnost

Etično odgovorni in angažirani

- Razvijejo ustrezne spretnosti, vrednote, prepričanja in stališča
- Izkazujejo osebno in družbeno odgovornost za miren in trajnosten svet
- Razvijejo motivacijo in pripravljenost skrbeti za skupno dobro

TEME

1. Lokalni, nacionalni in globalni sistemi in strukture
2. Vprašanja, ki vplivajo na interakcijo in povezanost skupnosti na lokalni, nacionalni in svetovni ravni
3. Osnovne predpostavke in dinamika moči

4. Različne stopnje identitete
5. Različne skupnosti, ki jim pripadajo ljudje in kako so te povezane
6. Različnost in spoštovanje drugačnost

7. Ukrepi, ki jih je mogoče sprejeti posamično in kolektivno
8. Etično odgovorno vedenje
9. Angažiranje in ukrepanje

UČNI CILJI PO STAROSTI/STOPNJI IZOBRAŽEVANJA

Predšolsko in nižje osnovnošolsko izobraževanje (5-9 let)

Višje osnovnošolsko izobraževanje (9-12 let)

Nižje srednješolsko izobraževanje (12-15 let)

Višje srednješolsko izobraževanje (15-18 + let)

Tabela B: Teme in izdelani učni cilji

Ta tabela je elaboracija tabele A, ki predlaga učne cilje za vsako izmed tem v tabeli A. Ker sta stopnja izobraževanja in pripravljenost učencev različni glede na državo, je predlagana starostna/izobraževalna skupina samo okvirna in se lahko prilagodi, kot se zdi uporabnikom primerno.

Teme in učni cilji so podrobneje opredeljeni v tabelah B.1–B.9, ki sledijo.

TEME	UČNI CILJI			
	Predšolsko in nižje osnovno- šolsko izobraževanje (5–9 let)	Višje osnovnošolsko izobraževanje (9–12 let)	Nižje srednješolsko izobraževanje (12–15 let)	Višje srednješolsko izobraževanje (15–18 + let)
1. Lokalni, nacionalni in globalni sistemi in strukture	Opišite, kako je organizirano lokalno okolje in kako se nanaša na širši svet, in uvesti koncept državljanstva	Opredelite strukture upravljanja, postopke odločanja in dimenzije državljanstva	Razpravljajte o tem, kako globalne strukture upravljanja sodelujejo z nacionalnimi in lokalnimi strukturami ter preučujte	Kritično analizirajte globalne sisteme upravljanja, strukture in procese ter ocenite posledice za globalno državljanstvo
2. Vprašanja, ki vplivajo na interakcijo in povezanost skupnosti na lokalni, nacionalni in svetovni ravni	Navedite ključne lokalne, nacionalne in globalne probleme in preučite, kako bi jih bilo mogoče povezati	Preučite razloge za glavne skupne globalne težave in njihov vpliv na nacionalni in lokalni ravni	Ocenite temeljne vzroke za glavna lokalna, nacionalna in globalna vprašanja ter medsebojno povezanost lokalnih in globalnih dejavnikov	Kritično preučite lokalna, nacionalna in globalna vprašanja, odgovornosti in posledice odločanja, preučite in predlagajte ustrezne odzive
3. Osnovne predpostavke in dinamika moči	Navedite različne vire informacij in razvijte osnovne spretnosti raziskovanja	Ugotavljajte razliko med dejstvi/mnenji, resničnostjo/fikcijo in različnimi stališči/perspektivami	Preučite osnovne predpostavke in opišite neenakosti in dinamiko moči	Kritično ocenite, kako dinamika moči vpliva na glas, vpliv, dostop do virov, odločanje in upravljanje
4. Različne stopnje identitete	Spoznajte, kako smo umeščeni v svet okoli nas in v kakšne interakcije vstopamo z njim ter razvijte osebne in medosebne spretnosti	Preučite različne ravni identitete in njihove posledice za upravljanje odnosov z drugimi	Naučite se razlikovati med osebno in kolektivno identiteto z različnimi družbenimi skupinami in razvijati občutek pripadnosti skupnemu človeštvu	Kritično preučite načine, kako različne stopnje identitete komunicirajo in živijo v miru z različnimi družbenimi skupinami
5. Različne skupnosti, ki jim pripadajo ljudje in kako so te povezane	Predstavite razlike in povezave med različnimi družbenimi skupinami	Primerjajte in ugotovite kontraste v skupnih in različnih socialnih, kulturnih in pravnih normah	Pokažite, da cenite in spoštujete razlike in raznolikost, gojite empatijo in solidarnost do drugih posameznikov in družbenih skupin	Kritično ocenite povezanost različnih skupin, skupnosti in držav
6. Različnost in spoštovanje drugačnosti	Razlikujte med enakostjo in drugačnostjo, ter se naučite, da ima vsakdo pravice in odgovornosti	Razvijte dobre odnose z različnimi posamezniki in skupinami	Razpravljajte o koristih in izzivih razlik in drugačnosti	Razvijte in uporabljajte vrednote, odnose in veščine za upravljanje in sodelovanje z različnimi skupinami in perspektivami
7. Ukrepi, ki jih lahko izvajamo posamično in kolektivno	Raziščite možne načine ukrepanja za izboljšanje sveta, v katerem živimo	Pogovorite se o pomenu posameznih in kolektivnih dejavnosti ter se vključite v delo skupnosti	Preučite, kako so posamezniki in skupine ukrepali glede vprašanj lokalnega, nacionalnega in globalnega pomena ter se lotili odzivanja na lokalne, nacionalne in globalne probleme	Razvijte in uporabljajte spretnosti za učinkovito državljansko delovanje
8. Etično odgovorno vedenje	Razpravljajte o tem, kako naše izbire in dejanja vplivajo na druge ljudi in na planet ter razvijte odgovorno vedenje	Razumite koncepte socialne pravičnosti in etične odgovornosti ter se naučite, kako jih uporabljati v vsakdanjem življenju	Analizirajte izzive in dileme, povezane s socialno pravičnostjo in etično odgovornostjo ter upoštevajte posledice za posamezno in kolektivno delovanje	Kritično ocenite vprašanja socialne pravičnosti in etične odgovornosti ter ukrepajte proti diskriminaciji in neenakosti
9. Angažiranje in ukrepanje	Prepoznavajte pomembnost in koristi državljskega delovanja	Ugotovite priložnosti za angažiranje in pričnite z dejavnostmi	Razvijte in uporabljajte spretnosti za aktivno angažiranje in ukrepajte za spodbujanje skupnega	Predlagajte ukrepe in postanite dejavniki pozitivnih sprememb

B.1 Tema: Lokalni, nacionalni in globalni sistemi in strukture

Predšolsko in nižje osnovnošolsko (5-9 let)

Učni cilj: Opišite, kako je organizirano lokalno okolje in kako se nanaša na širši svet, in uvedite koncept državljanstva

Ključne teme:

- ▶ Jaz, družina, šola, soseska, skupnost, država, svet
- ▶ Kako je organiziran svet (skupine, skupnosti, vasi, mesta, države, regije)
- ▶ Odnosi, članstvo, ustvarjanje pravil in angažiranost (družina, prijatelji, šola, skupnost, država, svet)
- ▶ Zakaj obstajajo pravila in odgovornosti in zakaj se lahko sčasoma spreminjajo

Višje osnovnošolsko izobraževanje (9-12 let)

Učni cilj: Opredelite strukture upravljanja, postopke odločanja in dimenzije državljanstva

Ključne teme:

- ▶ Temeljne lokalne, nacionalne in globalne strukture in sisteme upravljanja ter kako so medsebojno povezane in soodvisne (trgovina, migracije, okolje, mediji, mednarodne organizacije, politične in gospodarske povezave, javni in zasebni sektor, civilna družba)
- ▶ Podobnosti in razlike v pravicah in odgovornosti, pravilih in odločitvah ter kako jih različne družbe podpirajo (vključno s stališča zgodovine, geografije, kulture)
- ▶ Podobnosti in razlike v tem, kako je državljanstvo definirano
- ▶ Dobro upravljanje, pravna država, demokratični procesi, transparentnost

Nižje srednješolsko izobraževanje (12-15 let)

Učni cilj: Razpravljajte o tem, kako globalne strukture upravljanja sodelujejo z nacionalnimi in lokalnimi strukturami ter preučujte globalno državljanstvo

Ključne teme:

- ▶ Nacionalni kontekst in njegova zgodovina, odnosi, povezava in soodvisnost z drugimi narodi, globalnimi organizacijami in širši globalni kontekst (kulturni, gospodarski, okoljski, politični)
- ▶ Globalne strukture in procesi upravljanja (pravila in zakoni, pravosodni sistemi) in njihove medsebojne povezave z nacionalnimi in lokalnimi sistemi upravljanja
- ▶ Kako globalne odločitve vplivajo na posameznike, skupnosti in države
- ▶ Pravice in odgovornosti državljanstva v povezavi z globalnimi okviri in kako se uporabljajo
- ▶ Primeri globalnih državljanov

Višje srednješolsko izobraževanje (15-18 + let)

Učni cilj: Kritično analizirajte globalne sisteme upravljanja, strukture in procese ter ocenite posledice za globalno državljanstvo

Ključne teme:

- ▶ Sistemi, strukture in procesi globalnega upravljanja ter način, kako se predpisi, politika in odločitve sprejemajo in uporabljajo na različnih ravneh
- ▶ Kako posamezniki, skupine, vključno z javnim in zasebnim sektorjem, sodelujejo v globalnih strukturah in procesih upravljanja
- ▶ Kritični razmislek o tem, kaj pomeni biti član svetovne skupnosti in kako se odzivati na skupne probleme in vprašanja (vloge, globalne povezave, medsebojna povezanost, solidarnost in posledice v vsakdanjem življenju)
- ▶ Neenakosti med nacionalnimi državami in njihove posledice za uveljavljanje pravic in obveznosti v svetovnem upravljanju

B.2 Tema: Vprašanja, ki vplivajo na interakcijo in povezanost skupnosti na lokalni, nacionalni in svetovni ravni

Predšolsko in nižje osnovnošolsko (5-9 let)

Učni cilj: Navedite ključne lokalne, nacionalne in globalne probleme in preučite, kako bi jih bilo mogoče povezati

Ključne teme:

- ▶ Vprašanja, ki zadevajo lokalno skupnost (okoljska, socialna, politična, gospodarska ali druga)
- ▶ Podobne ali različne težave s katerimi se soočajo v drugih skupnosti v isti državi in v drugih državah
- ▶ Posledice globalnih vprašanj za življenje posameznikov in skupnosti
- ▶ Kako posameznik in skupnost vplivata na svetovno skupnost

Višje osnovnošolsko izobraževanje (9-12 let)

Učni cilj: Preučite razloge za glavne skupne globalne težave in njihov vpliv na nacionalni in lokalni ravni

Ključne teme:

- ▶ Globalne spremembe in razvoj ter njihov vpliv na vsakdanje življenje ljudi
- ▶ Globalna vprašanja (podnebne spremembe, revščina, neenakost med spoloma, onesnaževanje, kriminal, konflikti, bolezni, naravne nesreče) in razlogi za te težave
- ▶ Povezave in soodvisnosti med globalnimi in lokalnimi vprašanji

Nižje srednješolsko izobraževanje (12-15 let)

Učni cilj: Ocenite temeljne vzroke za glavna lokalna, nacionalna in globalna vprašanja ter medsebojno povezanost lokalnih in globalnih dejavnikov

Ključne teme:

- ▶ Skupni lokalni, nacionalni in svetovni izzivi in njihovi osnovni vzroki
- ▶ Spreminjanje globalnih sil in vzorcev ter njihov vpliv na vsakdanje življenje ljudi
- ▶ Kako zgodovina, geografija, politika, ekonomija, religija, tehnologija, mediji ali drugi dejavniki vplivajo na trenutna globalna vprašanja (svoboda izražanja, status žensk, beguncev, migrantov, dediščina kolonializma, suženjstva, etničnih in verskih manjšin, degradacija okolja)
- ▶ Kako odločitve, sprejete po vsem svetu ali v enem delu sveta, lahko vplivajo na zdajšnjo in prihodnjo blaginjo ljudi in okolja drugje

Višje srednješolsko izobraževanje (15-18 + let)

Učni cilj: Kritično preučite lokalna, nacionalna in globalna vprašanja, odgovornosti in posledice odločanja, preučite in predlagajte ustrezne odzive

Ključne teme:

- ▶ Poizvedba o glavnih lokalnih, nacionalnih in globalnih vprašanjih ter perspektivah na tem področju (diskriminacija spolov, človekove pravice, trajnostni razvoj, mir in konflikt, begunci, migracije, kakovost okolja, brezposelnost mladih)
- ▶ Poglobljena analiza medsebojno povezane narave globalnih vprašanj (temeljni vzroki, dejavniki, povodi, dimenzije, mednarodne organizacije, multinacionalne korporacije)
- ▶ Ocena, kako se globalne strukture upravljanja in procesi odzivajo na globalna vprašanja ter učinkovitost in primernost odzivov (posredovanje, arbitraž, sankcije, zavezništva)
- ▶ Kritični razmislek o vplivu na globalne izzive in soodvisnost zgodovine, geografije, politike, ekonomije, kulture ali drugih dejavnikov
- ▶ Raziskave, analize in sporočanje na teme s svetovnimi in lokalnimi pomeni (pravice otrok, trajnostni razvoj)

B.3 Tema: Osnovne predpostavke in dinamika moči

Predšolsko in nižje osnovnošolsko (5-9 let)

Učni cilj: Navedite različne vire informacij in razvijte osnovne spretnosti raziskovanja

Ključne teme:

- ▶ Različni viri informacij in zbiranje informacij z uporabo različnih orodij in virov (prijatelji, družina, lokalna skupnost, šola, risanke, zgodbe, filmi, novice)
- ▶ Poslušanje in komuniciranje natančno in jasno (komunikacijske spretnosti, jeziki)
- ▶ Prepoznavanje ključnih idej in različnih perspektiv
- ▶ Tolmačenje sporočil, vključno s kompleksnimi ali z nasprotujočimi si sporočili

Višje osnovnošolsko izobraževanje (9-12 let)

Učni cilj: Razlikovanje med dejstvom/mnenjem, resničnostjo/fikcijo in različnimi stališči/perspektivami

Ključne teme:

- ▶ Medijska pismenost in veščine družbenih medijev (različne oblike medijev, vključno z družbenimi mediji)
- ▶ Različna stališča, subjektivnost, dokazi in pristranskost
- ▶ Dejavniki, ki vplivajo na stališča (spol, starost, religija, etnična pripadnost, kultura, socialno-ekonomski in geografski kontekst, ideologije in sistemi prepričanja ali druge okoliščine)

Nižje srednješolsko izobraževanje (12-15 let)

Učni cilj: Preučite osnovne predpostavke in opišite neenakosti in dinamiko moči

Ključne teme:

- ▶ Koncepti enakosti, neenakosti, diskriminacije
- ▶ Dejavniki, ki vplivajo na neenakosti in dinamiko moči ter izzivi nekaterih ljudi (migranti, ženske, mladi, marginalizirano prebivalstvo)
- ▶ Analiza različnih oblik informacij o globalnih vprašanjih (poiščite glavne ideje, zbirajte dokaze, primerjajte kontraste, podobnosti in razlike, zaznajte vidike ali pristranskost, prepoznate nasprotujoča si sporočila, ocenite in ovrednotite podatke)

Višje srednješolsko izobraževanje (15-18 + let)

Učni cilj: Kritično ocenite, kako dinamika moč vpliva na glas, vpliv, dostop do virov, odločanje in upravljanje

Ključne teme:

- ▶ Analiza sodobnih globalnih vprašanj z vidika dinamike moči (enakost spolov, invalidnost, brezposelnost mladih)
- ▶ Dejavniki, ki olajšujejo ali ovirajo državljanstvo in družbeno angažiranje na svetovni, nacionalni in lokalni ravni (socialne in ekonomske neenakosti, politična dinamika, odnosi moči, marginalizacija, diskriminacija, država, vojaška/polijska oblast, družbena gibanja, sindikati)
- ▶ Kritična preučitev različnih stališč, nasprotnikov ali manjšinskih pogledov in kritik, vključno z ocenjevanjem vloge množičnih medijev in socialnih medijev v globalnih razpravah in o globalnem državljanstvu

B.4 Tema: Različne stopnje identitete

Predšolsko in nižje osnovnošolsko (5-9 let)

Učni cilj: prepoznati, kako se lahko prilagajamo na in stopamo v interakcije s svetom okoli nas, razvijamo osebne ter medosebne spretnosti

Ključne teme:

- ▶ Samoidentificiranje, pripadnost in odnosi (jaz, družina, prijatelji, skupnost, regija, država)
- ▶ Kje živim in kako se moja skupnost povezuje s širšim svetom
- ▶ Lastna vrednost in vrednost drugih
- ▶ Pristop do drugih in vzpostavljanje pozitivnih odnosov
- ▶ Prepoznavanje čustev v sebi in drugih
- ▶ Prošnja za in ponujanje pomoči
- ▶ Komunikacija, skrb za sodelovanje in skrb za druge

Višje osnovnošolsko izobraževanje (9-12 let)

Učni cilj: Preučite različne ravni identitete in njihove posledice za upravljanje odnosov z drugimi

Ključne teme:

- ▶ Kako se posameznik navezuje na skupnost (zgodovinsko, geografsko in gospodarsko)
- ▶ Kako smo povezani s širšim svetom preko naše neposredne skupnosti in prek različnih načinov (mediji, potovanja, glasba, šport, kultura)
- ▶ Nacionalna država, mednarodne organizacije in organi, multinacionalne korporacije
- ▶ Empatija, solidarnost, upravljanje in reševanje konfliktov, preprečevanje nasilja, vključno z nasiljem na podlagi spola in nasilništvom (bullying)
- ▶ Pogajanja, mediacije, sprava, win-win rešitve
- ▶ Urejanje in upravljanje močnih čustev (pozitivnih in negativnih)
- ▶ Odpornost na negativni vrstniški pritisk

Nižje srednješolsko izobraževanje (12-15 let)

Učni cilji: Naučite se razlikovati med osebno in kolektivno identiteto z različnimi družbenimi skupinami in razvijati občutek pripadnosti skupnemu človeštvu

Ključne teme:

- ▶ Več identitet, pripadnosti in povezave z različnimi skupinami
- ▶ Kompleksnost osebne in kolektivne identitete, prepričanj in perspektive (osebna, skupinska, strokovna, državljanska)
- ▶ Vpetost v in sodelovanje pri projektih reševanja skupnih izzivov
- ▶ Občutek pripadnosti skupnemu človeštvu
- ▶ Gojenje pozitivnih odnosov z ljudmi iz različnih in drugačnih okolij

Višje srednješolsko izobraževanje (15-18 + let)

Učni cilj: Kritično preučite načine, kako različne stopnje identitete komunicirajo in živijo v miru z različnimi družbenimi skupinami

Ključne teme:

- ▶ Osebne identitete in članstva v lokalnih, nacionalnih, regionalnih in globalnih kontekstih z več vidikov
- ▶ Kolektivna identiteta, skupne vrednote in posledice za oblikovanje globalne državljanske kulture
- ▶ Kompleksne in raznolike perspektive in pojmi državljanske identitete ter članstva pri globalnih vprašanjih ali dogodkih, ali prek kulturnih, gospodarskih in političnih primerov (etnične ali verske manjšine, begunci, zgodovinska dediščina suženjstva, migracije)
- ▶ Dejavniki, ki vodijo k uspešnemu državljanskemu angažiranju (osebni in skupni interesi, odnosi, vrednote in veščine)
- ▶ Zaveza k promociji in zaščiti osebne in kolektivne blaginje

B.5 Tema: Različne skupnosti, ki jim pripadajo ljudje in kako so te povezane

Predšolsko in nižje osnovnošolsko (5-9 let)

Učni cilj: Predstavite razlike in povezave med različnimi družbenimi skupinami

Ključne teme:

- ▶ Podobnosti in razlike znotraj in med kulturami in družbami (spol, starost, socialno-ekonomski položaj, marginalizirano prebivalstvo)
- ▶ Povezave med skupnostmi
- ▶ Skupne osnovne potrebe in človekove pravice
- ▶ Vrednotenje in spoštovanje vseh človeških in živih bitij, okolja in stvari

Višje osnovnošolsko izobraževanje (9-12 let)

Učni cilj: Primerjajte in ugotovite kontraste v skupnih in različnih socialnih, kulturnih in pravnih normah

Ključne teme:

- ▶ Različne kulture in družbe, ki presegajo lastne izkušnje in vrednost različnih perspektiv
- ▶ Ustvarjanje pravil in vključevanje v različne dele sveta in med različne skupine
- ▶ Pojem pravičnosti in dostop do pravice
- ▶ Prepoznavanje in spoštovanje raznolikosti

Nižje srednješolsko izobraževanje (12-15 let)

Učni cilj: Pokažite, da cenite in spoštujete razlike in raznolikost, gojite empatijo in solidarnost do drugih posameznikov in družbenih skupin

Ključne teme:

- ▶ Osebne in skupne vrednote, kako se te lahko razlikujejo in kaj jih oblikuje
- ▶ Pomen skupnih vrednot (spoštovanje, strpnost in razumevanje, solidarnost, empatija, skrb, enakopravnost, vključenost, človeško dostojanstvo) pri učenju soobstoja v miru
- ▶ Zaveza k spodbujanju in zaščiti drugačnosti in raznolikosti (socialne in okoljske)

Višje srednješolsko izobraževanje (15-18 + let)

Učni cilj: Kritično ocenite povezanost različnih skupin, skupnosti in držav

Ključne teme:

- ▶ Pravice in odgovornosti državljanov, skupin in držav v mednarodni skupnosti
- ▶ Koncept legitimnosti, vladavine prava, pravičnosti in pravice
- ▶ Spodbujanje dobrega počutja v skupnosti in razumevanje groženj in možnosti za dobro počutje na svetovni ravni
- ▶ Spodbujanje in zagovarjanje človekovih pravic za vse

B.6 Tema: Različnost in spoštovanje drugačnosti

Predšolsko in nižje osnovnošolsko (5-9 let)

Učni cilj: Razlikujte med enakostjo in drugačnostjo, ter se naučite, da ima vsakdo pravice in odgovornosti

Ključne teme:

- ▶ Zaradi česa smo si podobni in zaradi česa se razlikujemo od drugih ljudi v skupnosti (jezik, starost, kultura, načini življenja, tradicije, značilnosti)
- ▶ Pomen spoštovanja in dobrih odnosov za našo blaginjo
- ▶ Učiti se poslušati, razumeti, se strinjati in se ne strinjati, sprejemati različne poglede in perspektive
- ▶ Spoštovanje drugih in samospoštovanje ter cenjenje razlik

Višje osnovnošolsko izobraževanje (9-12 let)

Učni cilj: Razvijte dobre odnose z različnimi posamezniki in skupinami

Ključne teme:

- ▶ Razumevanje podobnosti in razlik med družbami in kulturami (prepričanja, jezik, tradicije, religija, način življenja, etnična pripadnost)
- ▶ Učenje ceniti in spoštovati raznolikost in interakcije z drugimi v skupnosti in širšem svetu
- ▶ Razvijanje vrednot in spretnosti, ki ljudem omogočajo mirno skupno življenje (spoštovanje, enakost, skrb, empatija, solidarnost, strpnost, vključenost, komunikacija, pogajanja, upravljanje in reševanje konfliktov, sprejemanje različnih perspektiv, nenasilje)

Nižje srednješolsko izobraževanje (12-15 let)

Učni cilj: Razpravljajte o koristih in izzivih razlik in drugačnosti

Ključne teme:

- ▶ Pomen dobrih odnosov med posamezniki, skupinami, družbami in narodi za miroljubno sožitje, osebno in skupinsko blaginjo
- ▶ Kako različne identitete (etnične, kulturne, verske, jezikovne, spolne, starostne) in drugi dejavniki vplivajo na našo sposobnost, da živimo skupaj
- ▶ Izzivi skupnega življenja in kaj lahko povzroči konflikt (izključenost, nestrpnost, stereotipi, diskriminacija, neenakosti, privilegiji, interesi, strah, pomanjkanje komunikacije, svoboda izražanja, pomanjkanje in neenakopraven dostop do virov)
- ▶ Kako se posamezniki in skupine različnih identitet in članstev skupaj ukvarjajo z vprašanji, ki so v svetovnem interesu, da bi se izboljšalo stanje po vsem svetu
- ▶ Vadba dialoga, pogajanj in spretnosti upravljanja s konflikti

Višje srednješolsko izobraževanje (15-18 + let)

Učni cilj: razvijati in uporabljati vrednote, stališča in veščine za upravljanje in sodelovanje z različnimi skupinami in perspektivami

Ključne teme:

- ▶ Medsebojna soodvisnost in izzivi življenja v različnih družbah in kulturah (neenakosti v moči, ekonomske razlike, konflikti, diskriminacija, stereotipi)
- ▶ Raznolike in zapletene perspektive
- ▶ Ukrepi različnih organizacij za pozitivne spremembe glede globalnih vprašanj (nacionalna in mednarodna gibanja kot so: ženske, delo, manjšine, domorodne, spolne manjšine)
- ▶ Vrednote in odnosi empatije in spoštovanja zunaj skupin, katerim pripadate
- ▶ Koncepti miru, izgradnje soglasja in nenasilja
- ▶ Sodelovanje pri ukrepih za socialno pravičnost (lokalna, nacionalna in svetovna raven)

B.7 Tema: Ukrepi, ki jih je mogoče sprejeti posamično in kolektivno

Predšolsko in nižje osnovnošolsko (5-9 let)

Učni cilji: Raziščite možne načine ukrepanja za izboljšanje sveta, v katerem živimo

Ključne teme:

- ▶ Kako lahko naše izbire in dejanja naredijo naš dom, šolsko skupnost, državo in planet boljši kraj za življenje in kako lahko varujejo naše okolje
- ▶ Učenje za sodelovanje (sodelovanje na projektih o izzivih v resničnem življenju v skupnosti – npr. sodelovanje z drugimi za zbiranje in predstavljanje informacij ter uporaba različnih metod za sporočanje ugotovitev in zamisli)
- ▶ Spretnosti odločanja in reševanja problemov

Višje osnovnošolsko izobraževanje (9-12 let)

Učni cilj: Pogovorite se o pomenu posameznih in kolektivnih dejavnosti ter se vključite v delo skupnosti

Ključne teme:

- ▶ Povezava med osebnimi, lokalnimi, nacionalnimi in globalnimi vprašanji
- ▶ Vrste državljskih prizadevanj za osebno in kolektivno ukrepanje v različnih kulturah in družbah (zagovorništvo, skupnostna služba, mediji, postopki uradnega upravljanja, kot je glasovanje)
- ▶ Vloge, ki jih igrajo prostovoljne skupine, socialna gibanja in državljani pri izboljševanju svojih skupnosti in pri prepoznavanju rešitev za globalne probleme
- ▶ Primeri posameznikov in skupin vključenih v državljskih pobudah, ki so na lokalni in globalni ravni ustvarile razliko (Nelson Mandela, Malala Yousafzai, Rdeči križ/polmesec, zdravniki brez meja, olimpijske igre) in njihove perspektive, dejanja in družbena povezanost
- ▶ Razumevanje, da imajo dejanja posledice

Nižje srednješolsko izobraževanje (12-15 let)

Učni cilj: Preučite, kako so posamezniki in skupine ukrepali glede vprašanj lokalnega, nacionalnega in globalnega pomena ter se lotili odzivanja na lokalne, nacionalne in globalne probleme

Ključne teme:

- ▶ Opredelitev vlog in obveznosti posameznikov in skupin (javnih institucij, civilne družbe, prostovoljnih skupin) pri ukrepanju
- ▶ Predvidevanje in analiza posledic dejanj
- ▶ Opredelitev ukrepov za izboljšanje skupnosti (politični procesi, uporaba medijev in tehnologije, pritisk in interesne skupine, družbena gibanja, nenasilni aktivizem, zagovorništvo)
- ▶ Opredelitev koristi, priložnosti in vpliva državljskega angažiranja
- ▶ Dejavniki, ki prispevajo k uspehu in dejavniki, ki omejujejo uspeh posameznega in kolektivnega delovanja

Višje srednješolsko izobraževanje (15-18 + let)

Učni cilj: Razvijte in uporabljajte spretnosti za učinkovito državljsko delovanje

Ključne teme:

- ▶ Analiziranje dejavnikov, ki lahko okrepijo ali omejujejo državljsko angažiranje (ekonomska, politična in socialna dinamika ter ovire za zastopanje in udeležbo posebnih skupin, kot so ženske, etnične in verske manjšine, invalidi, mladi)
- ▶ Izbira najprimernejšega načina za pridobivanje informacij, izražanje mnenj in ukrepanje v primeru pomembnih svetovnih zadev (učinkovitost, rezultati, negativne posledice, etični vidiki)
- ▶ Sodelovalni projekti na lokalni in regionalni ravni vezani na globalne izzive (okolje, izgradnja miru, homofobija, rasizem)
- ▶ Spretnosti za učinkovito politično in socialno angažiranje (kritična raziskava in raziskave, ocenjevanje dokazov, utemeljevanje argumentov, načrtovanje in organiziranje akcij, sodelovanje v sodelovanju, odražanje možnih posledic dejanj, učenje iz uspehov in neuspehov)

B.8 Tema: Etično odgovorno vedenje

Predšolsko in nižje osnovnošolsko (5-9 let)

Učni cilj: razpravljajte o tem, kako naše odločitve vplivajo na druge ljudi in na planet, in se naučite odgovornega vedenja

Ključne teme:

- ▶ Vrednote skrbi in spoštovanja do sebe, drugih in našega okolja
- ▶ Posamezni in skupnostni viri (kulturni, gospodarski) in koncepti bogati/revni, pošteno/nepošteno
- ▶ Povezave med ljudmi in okoljem
- ▶ Sprejemanje trajnostnih navad potrošnje
- ▶ Osebne izbire in dejanja ter kako ta vplivajo na druge in na okolje
- ▶ Razlikovanje med "prav" in "narobe" ter navajanje razlogov za naše odločitve in presojo

Višje osnovnošolsko izobraževanje (9-12 let)

Učni cilj: Razumite koncepte socialne pravičnosti in etične odgovornosti ter se naučite, kako jih uporabljati v vsakdanjem življenju

Ključne teme:

- ▶ Kaj pomeni biti etično odgovoren in angažiran svetovni državljan
- ▶ Osebne perspektive o pravičnosti in vprašanjih globalnega pomena (podnebne spremembe, poštena trgovina, boj proti terorizmu, dostop do virov)
- ▶ Primeri svetovne nepravičnosti v resničnem življenju (kršitve človekovih pravic, lakota, revščina, diskriminacija na podlagi spola, novačenje otrok – vojakov)
- ▶ Dokazati sposobnost odločanja in odgovorno vedenje v osebnih, šolskih in skupnostnih kontekstih

Nižje srednješolsko izobraževanje (12-15 let)

Analizirajte izzive in dileme, povezane s socialno pravičnostjo in etično odgovornostjo ter upoštevajte posledice za posamezno in kolektivno delovanje

Ključne teme:

- ▶ Različne perspektive o socialni pravičnosti in etični odgovornosti v različnih delih sveta ter prepričanja, vrednote in dejavniki, ki vplivajo na njih
- ▶ Kako lahko te perspektive vplivajo na poštene/nepoštene, etične/neetične prakse
- ▶ Učinkovito in etično državljansko angažiranje na področju globalnih vprašanj (sočutje, empatija, solidarnost, dialog, skrb in spoštovanje ljudi ter okolja)
- ▶ Etične dileme (otroško delo, zagotovljena preskrba s hrano, zakonite in nepravilne oblike aktivnosti, kot je uporaba nasilja), s katerimi se državljani soočajo s prevzemanjem svojih političnih in družbenih odgovornosti ter svoje vloge svetovnih državljanov

Višje srednješolsko izobraževanje (15-18 + let)

Učni cilj: Kritično ocenite vprašanja socialne pravičnosti in etične odgovornosti ter ukrepajte proti diskriminaciji in neenakosti

Ključne teme:

- ▶ Kako različne perspektive socialne pravičnosti in etične odgovornosti vplivajo na politično odločanje in državljansko angažiranje (članstvo v političnih gibanjih, prostovoljno delo in delo v skupnosti, sodelovanje v dobrodelnih ali verskih skupinah) ali zapletajo reševanje svetovnih vprašanj
- ▶ Izzivi, ki vključujejo etična vprašanja (jedrska energija in orožje, avtohtone pravice, cenzura, krutost do živali, poslovne prakse)
- ▶ Izzivi upravljanja različnih in nasprotujočih si mnenj o pravičnosti in socialni pravičnosti
- ▶ Izzivi nepravičnosti in neenakosti
- ▶ Dokazovanje etične in družbene odgovornosti

B.9 Tema: Angažiranje in ukrepanje

Predšolsko in nižje osnovnošolsko (5-9 let)

Učni cilj: Prepoznajte pomembnost in koristi državlanskega delovanja

Ključne teme:

- ▶ Koristi osebnega in kolektivnega državlanskega delovanja
- ▶ Posamezniki in subjekti, ki ukrepajo da bi izboljšali skupnost (sodržavljeni, klubi, mreže, skupine, organizacije, programi, pobude)
- ▶ Vloga otrok pri iskanju rešitev za lokalne, nacionalne in svetovne izzive (znotraj šole, družine, neposredne skupnosti, države, planeta)
- ▶ Oblike sodelovanja na domu, šoli, v skupnosti kot osnovni vidik državljanstva
- ▶ Sodelovanje v dialogu in razpravi
- ▶ Sodelovanje v dejavnostih zunaj učilnice
- ▶ Učinkovito delo v skupinah

Višje osnovnošolsko izobraževanje (9-12 let)

Učni cilj: opredeliti priložnosti za sodelovanje in začeti ukrepati

Ključne teme:

- ▶ Kako ljudje sodelujejo s temi organizacijami in kakšno znanje, veščine in druge lastnosti doprinašajo
- ▶ Dejavniki, ki lahko podpirajo ali ovirajo spremembe
- ▶ Vloga skupin in organizacij (klubov, mrež, športnih ekip, sindikatov, poklicnih združenj)
- ▶ Sodelovanje pri projektih in pisnem delu
- ▶ Sodelovanje v dejavnostih, ki temeljijo na skupnosti
- ▶ Sodelovanje pri odločanju v šoli

Nižje srednješolsko izobraževanje (12-15 let)

Učni cilj: Razviti spretnosti za aktivno angažiranje in ukrepati za spodbujanje skupnega dobrega

Ključne teme:

- ▶ Osebna motivacija in kako to vpliva na aktivno državljanstvo
- ▶ Osebni sklop vrednot in etike za vodenje odločitev in dejanj
- ▶ Načini sodelovanja pri reševanju vprašanja svetovnega pomena v skupnosti
- ▶ Proaktivno vključevanje v lokalne, nacionalne in globalne pobude
- ▶ Razvijanje in uporaba potrebnega znanja, spretnosti, vrednot in odnosov, ki jih podpirajo univerzalne vrednote in načela človekovih pravic
- ▶ Prostovoljstvo in služenje – priložnosti za učenje
- ▶ Mreženje (kolegi, civilna družba, neprofitne organizacije, strokovni predstavniki)
- ▶ Socialno podjetništvo
- ▶ Sprejemanje pozitivnega vedenja

Višje srednješolsko izobraževanje (15-18 + let)

Učni cilj: Predlagati ukrepe in postati dejavnik pozitivnih sprememb

Ključne teme:

- ▶ Učenje biti aktivni svetovni državljani in kako preoblikovati sebe in družbo
- ▶ Prispevek k analizi in identifikaciji potreb in prednostnih nalog, ki zahtevajo ukrepanje/ spremembe na lokalni, nacionalni in svetovni ravni
- ▶ Aktivno sodeluje pri oblikovanju vizije, strategije in akcijskega načrta za pozitivne spremembe
- ▶ Raziskovanje priložnosti za socialno podjetništvo
- ▶ Kritično analiziranje prispevkov in vpliv dela različnih akterjev
- ▶ Navdihovanje, zagovarjanje in izobraževanje drugih, da bi postali dejavni
- ▶ Vadba komunikacije, pogajanja, zagovorništva
- ▶ Pridobivanje informacij in izražanje mnenj o pomembnih globalnih zadevah
- ▶ Spodbujanje pozitivnega družbenega vedenja

Tabela C: Ključne besede

Ta tabela predstavlja okvirni seznam ključnih besed, ki se lahko uporabijo kot osnova za razpravo in dejavnosti, povezane z zgoraj opisanimi učnimi cilji. Tematsko so organizirane indikativno. Mnoga od teh vprašanj so med seboj povezana in se nanašajo na več kot eno od tem in učnih ciljev, ki so bili predstavljeni pred tem. Na seznam je mogoče dodati tudi druga globalna vprašanja in vprašanja, ki se nanašajo na posebne okoliščine.

Globalna in lokalna vprašanja ter odnosi med njimi/Lokalni, nacionalni in svetovni sistemi in strukture upravljanja/ Problemi, ki vplivajo na interakcijo in povezanost/ Osnovne predpostavke in dinamika moči	■ državljanstvo, zaposlovanje, globalizacija, priseljevanje, medsebojne povezave, medsebojna odvisnost, migracije, mobilnost, odnosi med severom in jugom, politika, razmerja moči ■ dostop do sodnega varstva, starost soglasja, odločanje, demokracija, demokratični procesi, varnost preskrbe s hrano, dobro upravljanje, svobodo izražanja, enakost med spoloma, humanitarno pravo, mir, vzpostavljanje miru, javno dobro, odgovornosti, pravice (otroške pravice, kulturne pravice, človekove pravice, domorodne pravice, pravica do izobraževanja, ženske pravice), pravna država, pravila, preglednost, blaginja (individualna in kolektivna) ■ grozodejstva, prosilci za azil, otroško delo, otroci vojaki, cenzura, konflikt, bolezni (ebola, HIV in AIDS), ekonomske razlike, ekstremizem, genocid, svetovna revščina, neenakost, nestrpnost, jedrska energija, jedrsko orožje, rasizem, begunci, seksizem, terorizem, brezposelnost, neenakomerni viri, nasilje, vojna ■ civilna družba, družbena odgovornost podjetij, večnacionalne korporacije, zasebni sektor, versko nasproti sekularnemu, deležniki, odgovornost države, mladina ■ biotska raznovrstnost, podnebne spremembe, zmanjševanje tveganja nesreč, izredne razmere, odzivi v sili, okolje, naravne nesreče, trajnostni razvoj, kakovost vode ■ geografija, zgodovina, dediščina kolonializma, zapuščina suženjstva, mediji pismenost, socialni mediji
Gojenje in upravljanje identitet, odnosov in spoštovanja raznolikosti	■ skupnosti, države, diaspore, družine, avtohtono prebivalstvo, manjšine, soseske, šole, jaz in drugi, svet ■ odnosi, vedenje, prepričanja, kulture, kulturne raznolikosti, raznolikosti, spol, identiteta (kolektivna identiteta, kulturna identiteta, spolna identiteta, nacionalna identiteta, osebna identiteta), medkulturni dialog, jezik(i) (dvojezičnost/večjezičnost), religija, spolnost, vrednotni sistemi, vrednote ■ nega, sočutje, skrb, empatija, pravičnost, poštenost, integriteta, dobrot, ljubezen, spoštovanje, solidarnost, strpnost, razumevanje, svetovljanstvo ■ asertivnost, komunikacija, reševanje konfliktov, dialog, vključevanje, medkulturni dialog, življenjske spretnosti, upravljanje razlike (npr. kulturne razlike), upravljanje sprememb, mediacija, pogajanja, partnerstvo (mednarodno in lokalno), preprečevanje (konflikt, ustrahovanje, nasilje), sprava, transformacija, rešitve win-win ■ krutost do živali, nasilništvo (bullying), diskriminacija, rasizem, nasilje (vključno z nasiljem na podlagi spola, na šolo vezano nasilje na podlagi spola (SRGBV))
Dejavnost, ukrepanje in etična odgovornost	■ potrošniške navade, družbena odgovornost podjetij, etična vprašanja, etična odgovornost, pravična trgovina, humanitarno delovanje, socialna pravičnost ■ podjetništvo, finančne spretnosti, inovacije

Izvajanje izobraževanja za globalno državljanstvo

3.1 Kako ga vključiti v izobraževalne sisteme

Za izvajanje globalnega državljanskega izobraževanja ni enotnega pristopa, čeprav izkušnje kažejo, da nekateri dejavniki prispevajo k uspešnemu izvajanju; ti so predstavljeni v spodnjem polju. Politične odločitve v povezavi s tem se tvorijo na podlagi številnih kontekstualnih dejavnikov, kot so: izobraževalna politika, sistemi, šole in učni načrti, zmogljivost učiteljev ter potrebe in raznolikost učencev, ter širši družbeno-kulturni, politični in gospodarski kontekst. Ključna vprašanja, ki jih je treba upoštevati, so obravnavana v tem poglavju.

Dejavniki, ki prispevajo k uspešnemu izvajanju globalnega državljanskega izobraževanja:

- Vdelano v politiko, z obsežnim sodelovanjem deležnikov
- Dolgoročno in trajnostno
- Celostno, vključuje različne podteme na sistematičen način
- Okrepljeno v vsakem letu šolanja in po možnosti v širši družbi
- Pokrivanje lokalnih, nacionalnih in svetovnih razsežnosti
- Podpira ga predhodno in stalno strokovno izpopolnjevanje učiteljev
- Razvito in vzdrževano v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi
- Razširljivo z vzdrževanjem kakovosti
- S povratnimi informacijami iz postopkov spremljanja in vrednotenja
- Na podlagi dogovorov o sodelovanju, ki zagotavljajo strokovno znanje v daljšem časovnem obdobju z določbami o rednih revizijah

Vir: Education Above All (2012). *Izobraževanje za globalno državljanstvo*.

3.1.1 Določanje učnih ciljev

Opredelitev prioritetnih učnih ciljev je bistven korak, da se določijo kompetence, ki naj bi jih učenci razvili in vodijo odločitve o izvajanju in ocenjevanju globalnega državlanskega izobraževanja. Učni cilji, predlagani v 2. delu, ki dajejo celovit poudarek kognitivnim, socialno-čustvenim in vedenjskim področjem učenja, so primeri za vodenje tega procesa in jih je mogoče prilagoditi posameznemu kontekstu države ter potrebam in fazi razvoja učencev (glejte primere spodaj).

V **Avstraliji** učni načrt vključuje tri prioritete medpredmetnega učnega načrta in sedem splošnih sposobnosti, ki so povezane z globalnim državljanskim izobraževanjem. Prioritete medpredmetnega učnega načrta so: Trajnost; Povezave med Azijo in Avstralijo oz. z Azijo; Zgodovina in kultura aboriginov in otočanov v ožini Torres. Splošne sposobnosti vključujejo pismenost, matematiko, kompetenco IKT, kritično in ustvarjalno mišljenje, osebno in socialno kompetenco, medkulturno razumevanje in etično vedenje. Te se uporabljajo za vse predmete v učnem načrtu.

V **Kolumbiji** je učni načrt namenjen razvoju štirih ključnih kompetenc: jezikov, matematike, znanosti in državljanskih kompetenc. Sposobnosti državljanov, vključno z zdravim razumom, skrbjo za druge, komunikacijski veščinami, razmislekom o dejanjih, znanjem in aktivnim sodelovanjem v učilnicah, šolah in skupnostih, se razvijajo medpredmetno. Učna pričakovanja za 3., 5., 7., 9. in 11. razred so organizirana v tri skupine: skupno življenje in mir; demokratična participacija; in raznolikost. Te se nanašajo na kognitivne, čustvene, komunikacijske in integrativne sposobnosti. V skladu z decentralizirano naravo šolskega sistema razvijajo šole lastne poučevalne in učne materiale. http://www.mineducacion.gov.co/1621/articles-340021_recurso_1.pdf

V **Indoneziji** učni načrt vključuje ključne kompetence, povezane z globalno državljansko vzgojo. Na primer: skozi družbene odnose naslavlja pošteno obnašanje, odgovornost in skrb, vključno s strpnostjo in medsebojnim razumevanjem.

Na **Filipinih** učni načrt K-12, uveden v akademskem letu 2012/2013, še posebej črpa iz Učenja za skupno življenje (ang. Learning to Live Together). Uporablja pristop "celega človeka" s poudarkom na učinkovitih komunikacijskih spretnostih ter medijski in informacijski pismenosti. Vrednote izobraževanja, ki so neposredno pomembne za globalno državljansko izobraževanje, vključujejo teme, kot so: samospoštovanje, harmonija z drugimi ljudmi, ljubezen do države in globalna solidarnost.

V **Republiki Koreji**, nacionalni učni načrt določa in posebej poudarja, kako pomembno je biti svetovni državljan, opremljen z ustreznimi kompetencami, kot so: strpnost, empatija in kulturna pismenost. Poleg tega se globalno državljansko izobraževanje spodbuja s tristranskim sodelovanjem, ki vključuje centralno vlado, deželne vlade in šole ter bo nadalje razširjeno s semestrom brez izpitov, ki se bo izvajal po vsej državi leta 2016.

V **Tuniziji** je bil v učni načrt leta 2000 uveden pristop, ki temelji na kompetencah. Poleg tega je poudarjena IKT (InfoDev), ob podpori mednarodnih organizacij, kot je Svetovna banka,

da bi v učni načrt se uvaja preko mednarodnih in lokalnih partnerskih organizacij, vključno s spodbujanjem načel trajnostnega razvoja ter krepitve vloge žensk in enakosti spolov. (Union for the Mediterranean, 2014.)

3.1.2 Pristopi k izvajanju

Najpogostejši pristopi k izvajanju globalnega državlanskega izobraževanja v okviru formalnega izobraževanja so: kot šolsko vprašanje; kot medpredmetno vprašanje; kot integrirana komponenta znotraj različnih predmetov; ali kot ločen, samostojni predmet v učnem načrtu. Ti pristopi se lahko med seboj tudi dopolnjujejo in imajo lahko največji učinek, ko se sprejmejo skupaj. Oblikovalci politik in načrtovalci se morajo odločiti, kateri pristopi so najbolj primerni za njihov kontekst. Na to vplivajo dejavniki, kot so: izobraževalne politike in sistemi, konkurenčne prednostne naloge v učnem načrtu, razpoložljivi viri ali drugi dejavniki.

Šola: Vsebine in teme globalnega državlanskega izobraževanja so izrecno izražene v šolskih prednostnih nalogah in šolskemu etosu. S tem pristopom globalno državlansko izobraževanje ponuja priložnost za preoblikovanje vsebine učnega načrta, učnega okolja ter prakse poučevanja in ocenjevanja. Primeri šolskih ali "celošolskih" pristopov vključujejo integracijo učnih izidov globalnega državlanskega izobraževanja v obstoječe predmete na vseh ravneh, uporabo metod participativnega učenja med predmeti, dejavnosti za obeleževanje mednarodnih dni, ozaveščanje, aktivistično usmerjene klube, skupnost angažiranje in povezovanje šol v različnih krajih.

PRIMERI DRŽAV

V **Angliji** je Ministrstva za Izobraževanje in Usposabljanje izdalo dokument ***Razvoj svetovne razsežnosti v šolskem učnem načrtu***, publikacijo za ravnatelje, učitelje, vodstvene delavce in tiste, ki so odgovorni za razvoj učnega načrta. Njen cilj je pokazati, kako je mogoče globalno razsežnost vključiti v učni načrt in v šolo. Navaja primere, kako vključiti globalno razsežnost od 3. do 16. leta starosti ter opisuje osem ključnih pojmov – globalno državljanstvo, reševanje konfliktov, raznolikost, človekove pravice, soodvisnost, trajnostni razvoj, vrednote in dožemanje ter socialno pravičnost. Na primer: daje smernice za spodbujanje osebnega, družbenega in čustvenega razvoja najmlajših učencev z razpravo o fotografijah otrok iz vsega sveta, dejavnosti, zgodbe in razprave o različnih krajih, ki so jih otroci obiskali.

Medpredmetno: Globalno državlansko izobraževanje lahko spodbuja in mu prinaša korist sodelovanje učiteljev iz različnih področij. V teh kontekstih se teme o globalnem državlanskem izobraževanju obravnavajo pri različnih predmetih. Medpredmetni pristopi se lahko zdijo izzivi in jih je težko izvajati, če ni predhodne zavezanosti ali izkušenj iz takšnih delovnih metod. Kljub temu pa se ti odzivajo na globlje učne potrebe študentov, ki spodbujajo sodelovanje med skupinami tako učiteljev kot učencev.

Integrirano znotraj določenih predmetov: Globalno državljansko izobraževanje se lahko vključi v številne predmete, kot so: državljanska vzgoja, družbene študije, okoljske študije, geografija, zgodovina, verska vzgoja, znanost, glasba in umetnost. Umetnost, vključno z vizualno umetnostjo, glasbo in literaturo, lahko gradi sposobnost za samoizražanje, razvije občutek pripadnosti ter olajša razumevanje in dialog z ljudmi iz različnih kultur; igra tudi osrednjo vlogo pri kritičnem preiskovanju in analizi družbenih in drugih vprašanj. Šport lahko tudi priložnost, da učenci razvijejo svoje razumevanje vprašanj, kot so: timsko delo, raznolikost, socialna kohezija in pravičnost.

Ločen, samostojen predmet: Ločeni predmeti za izobraževanje o globalnem državljanstvu so manj pogosti, čeprav se v nekaterih državah znanje, povezano z globalnim državljskim izobraževanjem, poučuje ločeno. V Republiki Koreji je na primer učni načrt za leto 2009 uvedel obvezno temo z naslovom "ustvarjalne izkustvene dejavnosti", katere cilj je okrepiti sodelovanje, ustvarjalnost in izgradnjo značaja pri učencih. Vendar pa so dejavnosti za doseg tega – na primer mladinske organizacije, prostovoljstvo v šole in v skupnostih ter varstvo okolja – podobne tistim, ki so povezane s celotnim šolskim pristopom.

Izobraževanje za globalno državljanstvo je mogoče izvajati tudi znotraj **neformalnega izobraževanja**, na primer z mladinskimi pobudami, koalicijami nevladnih organizacij in sodelovanjem z drugimi izobraževalnimi ustanovami ter preko interneta. Razmisliti je mogoče o partnerstvih med šolami in akterji civilne družbe, ki se ukvarjajo s svetovnimi in lokalnimi vprašanji ter vključevanjem teh akterjev v šolske dejavnosti. (Glejte primere spodaj in v Prilogi 1.)

PRIMERI DRŽAV

Activate je mreža mladih voditeljev v **Južni Afriki**, ki je meri na uvedbo sprememb prek kreativnih rešitev za težave v družbi. Mladi iz vseh okolij in pokrajin v državi sodelujejo v dveletnem programu. V prvem letu se izvajajo trije programi za usposabljanje na domu, ki delajo na določeni nalogi. V drugem letu udeleženci oblikujejo akcijske skupine za specifične naloge, pri čemer svoje delo opravljajo v javni domeni. V enem primeru Aktivator opisuje, kako deluje v svoji lokalni skupnosti, da mlade ljudi odvrača od pridruževanja tolpom in zlorabe substanc. Za to uporablja lastne negativne izkušnje s tolpmi in mamili, saj je preživel sedem let v zaporu. V intervjuju izjavi: "Moja vizija za Južno Afriko je, da vidim mlade, kako se postavijo na noge in postanejo vzorniki ... Bodi to kar si, bodi resničen in sledi svojim sanjam." <http://www.activateleadership.co.za/blog/5-mins-with-fernando#sthash.dRCXMqPx.dpuf>

High Resolves je srednješolska izobraževalna pobuda (ki jo izvaja FPB, edina nacionalna neodvisna neprofitna organizacija za mlade v **Avstraliji**), ki je sestavljena iz programa globalnega državljanstva za učence 8. razreda in globalnega vodstvenega programa za učence 9. in 10. razreda. Njen namen je učencem omogočiti, da razmislijo o svoji osebni vlogi pri razvoju svoje družbe kot svetovne skupnosti s pomočjo delavnic, simulacij, usposabljanja za vodstvene spretnosti in praktičnih akcijskih projektov. Več kot 80.000 učencev se je od leta 2005 udeležilo programa v 120 šolah. V letu 2013, na primer, so bili učenci vključeni v vrsto projektov, ki se ukvarjajo z vprašanji, kot so: invalidske pravice, trgovina z ljudmi, vključevanje beguncev in ohranjanje morja. <http://www.highresolves.org> <http://www.fya.org.au/inside-fya/initiatives/high-resolves>

Peace First, neprofitna organizacija s sedežem v Združenih državah, ima program, v katerem mladinski prostovoljci delajo z otroki za oblikovanje in izvajanje skupnostnih projektov na participatorjen način. Utemeljitev je, da so otroci naravni ustvarjalni misleci in reševalci problemov. Program se osredotoča na razvijanje družbenih in čustvenih spretnosti samozavedanja, empatije, vključenosti in odnosov. Prav tako se je izvajal na podeželskih območjih Kolumbije prek partnerstva med lokalnimi oblastmi in kolumbijskimi nevladnimi organizacijami. Peace First je dodatno razvil učni načrt, ki se lahko uporablja v šolah. Obravnava teme, kot so: prijateljstvo, poštenost, sodelovanje, reševanje konfliktov in posledice dejanj, preko izkušenj in sodelovalnih iger. Na primer, v 1. razredu se učijo o sporočanju svojih občutkov, v 3. razvijajo spretnosti in ozaveščenost o komunikaciji in sodelovanju, v 4. se učijo poguma in zavzemanja stališča in v 5. raziščejo, kako reševati in miriti konflikte. <http://peacefirst.org>

3.1.3 Izvedba v zahtevnih okoliščinah

V določenih okoliščinah se lahko izobraževalci in oblikovalci politike soočajo s finančnimi in/ali kadrovskimi omejitvami in drugimi kontekstualnimi izzivi, zaradi katerih je težko izvajati reforme na ravni celotne države in programe globalnega državlanskega izobraževanja. Na primer: šolam manjkajo knjige in drugi viri ali imajo prenatrpan učilnice, učitelji pa imajo lahko omejeno znanje, ali pa so brez izobrazbe in usposabljanja, ali pa se soočajo s pritiskom, da pripravijo študente za nacionalne preizkuse. V kontekstu krajev, ki jih je prizadela kriza, lahko pride do posebnih političnih, socialnih in/ali kulturnih težav – poleg med seboj konkurenčnih prioritet izvajanja izobrazbe in rekonstrukcije sistema –, ki lahko predstavljajo znatne izzive za načrtovanje in izvedbo izobraževanja za globalno državljanstvo. V takih primerih se lahko globalno državljansko izobraževanje izvaja tudi z omejenimi sredstvi ali v težavnih okoliščinah. Čeprav so kratkoročne pobude, ki zahtevajo veliko virov ali pa so prisotne v celotnem sistemu, morda nerealne, obstajajo politične in načrtovalne odločitve, začevši s tem, kar je mogoče realistično storiti, integracijo izobraževanja za globalno državljanstvo v izobraževalni sistem postopoma in na vseh ravneh. Na primer: ena možnost je mogoče na začetku delovati s podskupino šol, ki izražajo zanimanje, ali šolami UNESCO ASPnet. Druga možnost je lahko osrediniti se na en vidik izobraževalnega procesa, kot so: usposabljanje učiteljev pred začetkom izobraževanja ali dopolnjevanje učbenikov, da se vključijo koncepti globalnega državlanskega izobraževanja.⁹ Še ena je spodbuditi šolske projekte, ki učencem omogočajo priložnost in motivacijo, da se naučijo več o tem, kaj pomeni biti svetovni državljan. Poudarek mora biti na začetku na tem, kar je izvedljivo in strateško v določenem kontekstu (kar bo nujno različno), in postopoma graditi od tam.

⁹ Za bolj poglobljeno razpravo o pristopih za izvajanje globalnega državlanskega izobraževanja v okoljih s pomanjkanjem virov ali zahtevnih okoljih si oglejte Education Above All (2012). *Izobraževanje za globalno državljanstvo*.

3.2 Kako ga izvajati v razredu

3.2.1 Vloga in podpora za izobraževalce

Globalno državljansko izobraževanje zahteva usposobljene izobraževalce, ki dobro poznajo transformativno in participativno poučevanje in učenje. Glavna vloga pedagoga je vodja in spodbujevalec, ki spodbuja učence, da se vključijo v kritično raziskavo in podpira razvoj znanja, spretnosti, vrednot in odnosov, ki spodbujajo pozitivne osebne in družbene spremembe. V veliko kontekstih pa imajo učitelji omejene izkušnje s takšnimi pristopi. Usposabljanje pred pričetkom izvajanja in stalne priložnosti za strokovno učenje in razvoj so ključnega pomena za zagotovitev, da so pedagogi opremljeni za zagotavljanje kakovostnega globalnega državlanskega izobraževanja.^{10,11} (Glejte primere pobud za podporo poklicnega razvoja pedagoga v Prilogi 1).

Pomembno je tudi priznati, da lahko pedagogi izvajajo učinkovito globalno državljansko izobraževanje samo, če imajo podporo in zavezo ravnateljev, skupnosti in staršev, če šolski sistem omogoča pristop k poučevanju in učenju, ki je potreben za učinkovito globalno državljansko izobraževanje – na primer v veliko kontekstih so tradicionalni pristopi učenja, ki spodbujajo rutinsko učenje, norma – in če imajo dovolj časa in sredstev.¹²

3.2.2 Učno okolje

Varna, vključujoča in spodbudna učna okolja so prav tako ključnega pomena za učinkovito globalno državljansko izobraževanje. Takšna okolja krepijo izkušnje poučevanja in učenja, podpirajo različne vrste učenja, vrednotijo obstoječe znanje in izkušnje učencev ter omogočajo udeležbo učencev z različnimi ozadji. Zagotavljajo, da se vsi učenci počutijo cenjene in vključujejo ter spodbujajo sodelovanje, zdravo interakcijo, spoštovanje, kulturno občutljivost in druge vrednote in spretnosti, potrebne za življenje v raznolikem svetu. Takšna okolja zagotavljajo tudi varen prostor za razpravo o spornih vprašanjih.

Vzgojitelji igrajo osrednjo vlogo pri ustvarjanju okolja za učinkovito učenje. Uporabljajo lahko vrsto pristopov za ustvarjanje varnih, vključujočih in privlačnih učnih okolij. Na primer: učenci lahko sodelujejo z učiteljem, da se dogovorijo o osnovnih pravilih za interakcijo, učilnico lahko uredijo tako, da učencem omogočijo, da sodelujejo v manjših skupinah, učenci lahko

¹⁰ Glejte na primer UNESCO Education for All; Gopinathan et al, The International Alliance for Leading Education Institutes (2008); Longview Foundation (2009).

¹¹ Glejte Kerr (1999).

¹² Glejte Ajegbo Report (2007).

prepoznajo vire s podporo učitelja, prostor pa se lahko dodeli učencem, da prikažejo svoje delo. Posebno pozornost je treba nameniti dejavnikom, ki lahko spodkopljajo vključevanje in omejujejo možnosti za učenje. Ti dejavniki lahko med drugim vključujejo ekonomsko ozadje, telesno in duševno sposobnost, raso, kulturo, vero, spol in spolno usmerjenost.

PRIMERI DRŽAV

V **Sierri Leone** so leta 2008 Ministrstvo za šolstvo in nacionalne institucije za usposabljanje učiteljev sodelovale z Unicefom za razvoj programa za usposabljanje učiteljev **"Nastajajoča vprašanja"** s ciljem podpore obnove po konfliktu tako z učnimi vsebinami, kot tudi z metodologijo poučevanja. Usposabljanje zajema tematska vprašanja, kot so: človekove pravice, državljanstvo, mir, okolje, reproduktivno zdravje, zloraba drog, enakost spolov in obvladovanje nesreč ter metode poučevanja in učenja za spodbujanje vedenjskih sprememb. Materiali so bili razviti za tečajne enote med usposabljanjem pred poučevanjem pa tudi za intenzivno usposabljanje in usposabljanje na daljavo. <http://learningforpeace.unicef.org/resources/sierra-leone-emerging-issues-teacher-training-programme/>

V **Šrilanki** Ministrstvo za šolstvo in GlZ izvajajo **program izobraževanje za socialno kohezijo (ESC)**, usklajen z nacionalno politiko izobraževanja za socialno kohezijo in mir iz leta 2008. Kot eno izmed prednosti projekta se navaja, da se ta osredinja na 200 pilotnih šol v petih od devetih provinc države - pretežno v prikrajšanih, pokonfliktnih regijah, ki obsegajo različne jezikovne skupine - "kjer se lahko dejavnosti ESC združujejo pod eno streho, in kjer se lahko zgodi eksperimentiranje. "Te dejavnosti zajemajo štiri področja, vključno z izobraževanjem o miru in vrednotah, večjezično izobrazbo, psihosocialno oskrbo in preprečevanjem nesreč. Poudarek je na celotnem razvoju šole, od vključevanja učencev in usposabljanja ter podpore učiteljem in administratorjem do kvalitativne in kvantitativne ocene učinka. Glede na revizijo programa te pilotne šole "že delujejo kot model za tako celotno šolsko delo". <https://www.giz.de/en/worldwide/18393.html>.

3.2.3 Prakse poučevanja in učenja

Ko se je razumevanje globalnega državlanskega izobraževanja razvijalo, se je vedno bolj osredinjalo na s tem povezane prakse poučevanja in učenja, pri čemer se priznava, da obstoječe prakse pogosto poudarjajo posebne oblike učenja.¹³ V globalnem državlanskem izobraževanju so participativne, učne in vključujoče prakse poučevanja in učenja, kot tudi angažiranje študentov pri različnih odločitvah o procesu poučevanja in učenja, osrednjega pomena. Take prakse so temeljnega pomena za preobrazbeni namen globalnega državlanskega izobraževanja. Širok obseg in globina učenja, povezana z izobraževanjem na področju globalnega državljanstva, zahtevata tudi sofisticiran obseg poučevalnih in učnih praks, med katerimi so učenje na podlagi projektov, projekti sodelovanja, sodelovalno delo, izkustveno učenje in delo za učne namene. Učiteljem je na voljo vse več znanja in virov, ki jim pomagajo raziskovati in vključiti globalno državljanstvo v celotno prakso v šoli in v razredu

¹³ Glejte Evans (2008); Kerr (2006); Parker (1995).

(glejte vire v Prilogi 1). V spodnjem okvirju so opredeljene nekatere temeljne prakse poučevanja in učenja za globalno državljansko izobraževanje.

Globalna državljanska vzgoja zahteva temeljne prakse poučevanja in učenja, ki ...

- gojijo spoštljiv, vključujoč in interaktiven učni razred in šolski etos (npr. enakost spolov, vključenost, skupno razumevanje razrednih norm, glas učencev, ureditev sedežev, uporaba prostora)
- vnašajo na učence osredinjene in kulturno odzivne, neodvisne in interaktivne pristope do poučevanja in učenja, ki so v skladu z učnimi cilji (npr. neodvisno in sodelovalno učenje, medijska pismenost)
- vgrajujejo avtentične naloge (npr. ustvarjanje razstav o otroških pravicah, sestava programov za vzpostavljanje miru, izdaja glasila učencev na temo globalnih izzivov)
- črpajo iz globalno orientiranih učnih virov, ki pomagajo učencem razumeti, kako so umeščeni v svet glede na njihove lokalne razmere (npr. uporaba različnih virov in medijev, primerjalne in raznolike perspektive)
- uporabljajo ocenjevalne in presojevalne strategije, ki so usklajene z učnimi cilji in oblike pouka, ki se uporabljajo za podporo učenja (npr. razmislek in samoocenjevanje, povratne informacije, ocena učiteljev, dnevniki, mape)
- ponujajo priložnosti učencem, da se učijo v različnih kontekstih vključno z učilnico, celo s šolskimi dejavnostmi in skupnostmi, od lokalne do globalne (npr. sodelovanje skupnosti, mednarodne e-izmenjave, virtualne skupnosti)
- poudarjajo učitelja/vzgojitelja kot vzor (npr. na tekočem z aktualnimi dogodki, vključevanje skupnosti, uporaba okoljskih standardov in standardov enakosti v praksi)
- uporabljajo učence in njihove družine kot vir poučevanja in učenja, še posebej v večkulturnih okoljih

Vir: Evans, M. et al. (2009). Mapping the "global dimension" of citizenship education in Canada: The complex interplay of theory, practice, and context. *Citizenship, Teaching and Learning*, 5(2), 16–34.

Pomembno je tudi zagotoviti, da so izbrane prakse poučevanja in učenja zasnovane za doseganje predvidenih učnih ciljev in da obstaja skladnost med dejavnostmi in nalogami ter pričakovanimi kompetencami in učnimi cilji.¹⁴ Učne dejavnosti, kot so: razprava v razredu, branje članka ali gledanje videa in odgovarjanje na vprašanja, so namenjene spodbujanju razvoja kritičnega razmišljanja in socialnih veščin, raziskovanju vrednot, podpori osvajanja znanja in razvoju praktičnih sposobnosti. Bolj kompleksne prakse poučevanja in učenja, na primer skupinske raziskave, analize vprašanj, učenja na podlagi problemov in socialnega ukrepanja, so zasnovane tako, da podpirajo razvoj vrste specifičnih in povezanih kompetenc

14 Glejte Mortimore (1999).

na celovit način.¹⁵ Resnične življenjske naloge ali verodostojne demonstracije, kot so: raziskovalni projekti globalne problematike, dejavnosti skupnosti, razstave javnega obveščanja in spletni mednarodni forumi za mlade, se vse pogosteje uporabljajo za razvijanje kompetenc, povezanih z globalnim državljskim izobraževanjem.¹⁶

Informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) in socialni mediji nudijo priložnosti za podporo poučevanju in učenju o globalnem državljskem izobraževanju (glejte okvir spodaj), povezovanje učilnic in skupnosti ter izmenjavo idej in virov. Vidiki, ki jih je treba upoštevati, vključujejo to, katere tehnologije so na voljo (na primer internet, video in mobilni telefoni ter učenje na daljavo in spletu) in kako lahko učenci v globalnem državljskem izobraževanju uporabljajo IKT in socialne medije (na primer ustvarjanje podcastov in blogov, izvajanje raziskav, scenariji v realnem življenju in sodelovanje z drugimi učenci). Tudi pedagogi lahko uporabijo učne platforme za učenje na daljavo in spletno učenje ter izmenjavo informacij, da razvijejo svoje razumevanje in zmogljivost.

PRIMERI DRŽAV

Pobuda British Council **Connecting Classrooms** združuje učilnice iz različnih delov sveta, kar učencem omogoča razumevanje različnih kultur in to, da se ukvarjajo z vprašanji in razvijajo sposobnosti globalnega državljanstva. Učitelji razvijajo svoje veščine poučevanja o vprašanih globalnega državljanstva, spoznajo različne izobraževalne sisteme in izboljšujejo svoje poučevalne spretnosti. Eden od primerov je partnerstvo med osnovno šolo na podežlju Lincolnshire v Združenem kraljestvu in osnovno šolo v Bejrutu v Libanonu, kjer so si otroci preko Skypea lahko govorili med seboj na temo življenja skupaj. Zaradi zdajšnje krize v Siriji ima šola v Bejrutu veliko število sirjskih begunskih otrok pa tudi libanonske in palestinske učence. Pobuda je ustvarila čustveno vez empatije med učenci obeh šol in tudi spodbudila sočutje med različnimi skupnostmi v šoli v Bejrutu. <https://schoolsonline.britishcouncil.org/linking-programmes-world/connecting-classrooms/spotlight/Lebanon>

V **Angliji** je osnovna šola v Sloughu začela povezavo s šolo v Delhiju, **Indija**. Več kot 90 % otrok na šoli Slough ima južnoazijsko etnično pripadnost. Povezava je bila obravnavana kot eden od načinov, kako učencem pomagati, da ostanejo v stiku s svojimi kulturnimi koreninami, in učiteljem omogočajo boljše razumevanje otrokovega kulturnega ozadja. Z razvijanjem odnosov med seboj in s pomočjo interneta in pošte so sodelujoči otroci in učitelji razvili stalen dialog in globalne perspektive.

<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130401151715/>

<http://education.gov.uk/publications/eorderingdownload/1409-2005pdf-sl-01.pdf>

¹⁵ Joyce in Weil (2008).

¹⁶ Andreotti (2006); Larsen (2008); Taking it Global (2012); Think Global (2013); UNESCO Associated Schools Project.

iEARN je neprofitna organizacija več kot 30.000 šol in mladinskih organizacij v več kot 140 državah. iEARN podpira učitelje in mlade, da skupaj delajo prek interneta in drugih komunikacijskih tehnologij. Vsak dan več kot 2 milijona učencev sodeluje pri skupnem projektnem delu po vsem svetu preko iEARN-a. <http://www.iearn.org/>

V **Nigeriji in na Škotskem, Power Politics**, skupni projekt, ki vključuje šole, meri na ozaveščanje o globalnih razvojnih izzivih in spodbudo odnosov med državami. V sodelovanju z učenci in učitelji v Port Harcourtu, Nigeriji in Aberdeenu na Škotskem, projekt razvija učne materiale, ki obravnavajo vprašanja v povezavi z nafto in plinom, glavnimi industrijami v obeh regijah. Študenti v Port Harcourtu so na primer opozorili na pozitivne in negativne učinke nafte na njihovo državo, pri čemer so ugotovili gospodarske, družbene, okoljske in politične učinke; študenti iz šole v Aberdeinu so naredili strip, da bi razložili MDGje in razmislek o tem, kako določiti prednostne naloge za agendo po letu 2015. <http://www.powerpolitics.org.uk/resources>

Taking it Global for Educators je mreža 4.000 šol in 11.000 učiteljev v več kot 125 državah, ki želijo mladim omogočiti, da se naučijo in se soočajo z globalnimi izzivi, s poudarkom na globalnem državljanstvu, skrbi za okolje in glasu učencev. Pedagoge se podpira pri uporabi tehnologije za ustvarjanje transformativnih učnih izkušenj za učence. Ta mreža ponuja skupnost izobraževalcev, ki se zanimajo za sodelovanje na mednarodnih učnih projektih in varno virtualno učilnico, brez oglaševanja, namenjeno podpori mednarodnega sodelovanja z uporabo digitalnih medijskih orodij. Zagotavlja tudi praktične e-tečaje za strokovni razvoj, spletne seminarje in osebne delavnice o globalnem državljanstvu, skrbi za okolje in glasu učencev, vrsto programov, ki so na voljo za učilnice po vsem svetu, ki ponujajo inovativne načine za poučevanje in spoznavanje specifičnih globalnih vprašanj in zbirko vprašanj usmerjenih svetovnih izobraževalnih virov, povezanih z učnimi načrti, ki so jih učitelji razvili za učitelje. Global Youth Action Network, program Taking it Global for Educators, je prav tako ustanovil klirinško hišo za podporo mladinskih gibanj in mladinskega aktivizma. <http://www.tigweb.org> <http://www.youthlink.org/gyanv5/index.htm>

V skupni pobudi med tunizijsko vlado, Arabskim inštitutom za človekove pravice, lokalnimi nevladnimi organizacijami in agencijami ZN, je **Tunizija** ustanovila klube za človekove pravice in državljanske klube v 24 osnovnih in srednjih šolah. Cilj je "prenesti znanje o demokraciji, ki je povezana s socialnim kontekstom ter razširiti vrednote in načela človekovih pravic in državljanstva med izobraženimi mladimi z uporabo participativne pedagogike, usmerjene v državljanske projekte". Prvi šolski klub je bil odprt v osnovni šoli Bab Khaled v Mellassine, revnem okrožju Tunisa. Učenci so sodelovali pri urejanju njihovega šolskega prostora in projektov skupnosti, da bi razvili sposobnosti za državljansko angažiranje in izboljšali lokalno skupnost. http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/launch_of_the_first_citizenship_and_human_rights_school_club_in_tunisia/#.VDoyblFpvJw

3.3 Kako oceniti učne rezultate

Ocenjevanje in vrednotenje v izobraževanju za globalno državljanstvo lahko služita različnim namenom. Uporabiti ju je mogoče, na primer, za:

- zbiranje informacij in zapisovanje napredka in dosežkov učencev pri pričakovanih učnega načrta;
- sporočanje napredka učencem, prepoznavanje prednosti in področji rasti, in uporaba teh informacij za določanje učnih ciljev;
- vodenje odločitev o ocenjevanju učencev in akademskih in poklicnih odločitvah;
- zagotavljanje povratnih informacij o uspehu učnega procesa in/ali tečaja/programa za pomoč pri načrtovanju, izvajanju in izboljšanju pouka.

V teh smernicah se ocenjevanje in vrednotenje obravnavata predvsem v kontekstu izboljšanja učnih rezultatov in pomoči pri določanju prednosti učencev in področij za izboljšanje, prilagajanja učnega načrta in učne pristope k potrebam učencev ter ocene splošne učinkovitosti programskih in razrednih praks. Pomembno je, da ocena presega le znanje učencev o dejstvih in vključuje tudi oceno spretnosti, vrednot in odnosov.

Pri načrtovanju ocenjevanja in vrednotenja v izobraževanju za globalno državljanstvo je treba upoštevati različna vprašanja, kot so:

- Katera so ključna področja učenja, ki jih je treba obravnavati v celovitem načrtu ocenjevanja in vrednotenja?
- Kako bomo vedeli, ali se učenci uspešno učijo? Katere kazalnike je mogoče uporabiti?
- Kaj bomo sprejeli kot dokaz o razumevanju in razvoju spretnosti učencev?
- Katere vrste ocenjevanja bodo najbolj koristne za zbiranje dokazov o učenju?

Pristop je odvisen od konteksta, saj različni izobraževalni sistemi uporabljajo različne pristope k ocenjevanju in vrednotenju učenja. Prav tako je odvisen od tega, kako se zagotavlja globalno državljansko izobraževanje, na primer v učnem načrtu, znotraj določenega predmeta ali v drugi obliki.

Metode ocenjevanja, formativne ali povzemale, je treba uskladiti z učnimi cilji in praksami poučevanja in učenja. Glede na raznolike učne cilje in kompetence, ki izhajajo iz globalnega državljanskega izobraževanja, je verjetno, da bo potrebna natančna ocena učenja (npr. naloge, predstavitve, opazovanja, projekti, naloge izvedbe, testi). Preozek obseg ocenjevalnih metod bo podal le omejeno sliko tega, kaj so se učenci naučili.

Učitelji s področja globalnega državljanskega izobraževanja lahko upoštevajo širše namene ocenjevanja in presegajo izključno uporabo **ocenjevanja učenja** ter vključijo **ocenjevanje za učenje** in **ocenjevanje kot učenje**. To je še posebej pomembno, ker se ukvarjajo s področjem izobraževanja s široko preoblikovalnimi nameni. Trenutna praksa kaže na to, da vzgojitelji uporabljajo mešanico

tradicionalnih metod ocenjevanja in bolj reflektivnih metod ter metod, ki temeljijo na uspešnosti, kot so: samoocenjevanje in medsebojno ocenjevanje, ki zajemajo misli učencev, na primer o osebni preobrazbi in poglobljenem razumevanju kritičnih poizvedovanj ter angažiranje v državljskih dejavnostih. Namen ocenjevalnih praks je oceniti osebno rast/integracijo in družbeno zavest. V okviru ocenjevanja učitelji nudijo učencem opisne povratne informacije, ki usmerjajo njihova prizadevanja za izboljšanje. V procesu ocenjevanja se spodbujajo tudi možnosti samoocenjevanja in reflektivnih dnevnikov in map ter povratne informacije vrstnikov.

Druga vprašanja, ki jih je treba upoštevati pri ocenjevanju in vrednotenju učnih izidov izobraževanja globalnih državljanov, so: *procesi* (npr. prakse poučevanja in učenja, angažiranje učencev) in *rezultati* (npr. individualno in skupinsko znanje, spretnosti, vrednote, odnosi in dosežki), kot tudi *kontekstualna vprašanja* (npr. dokumenti o učnih načrtih, institucionalne politike, poučevalne kompetence, upravna zaveza in podpora, viri, učno okolje, odnosi v skupnosti). V procesu načrtovanja je treba pri oblikovanju in uporabi ocenjevalnih in presojevalnih postopkov upoštevati vprašanja veljavnosti, zanesljivosti in poštenosti.

Čeprav ni globalno dogovorjenih kazalnikov za spremljanje učnih izidov na področju izobraževanja o globalnem državljanstvu, se pričakuje, da bodo kmalu na voljo predviden merilni okvir in morebitni kazalniki. Obstaja več raziskav, ki poskušajo oceniti rezultate izobraževanja za globalno državljanstvo v različnih okoljih (glejte Prilogo 1), medtem ko potekajo prizadevanja različnih zainteresiranih strani, zlasti glede na predlog, da se vključi globalno državljansko izobraževanje, skupaj z izobraževanjem za trajnostni razvoj, kot enega od ciljev v razvojni program po letu 2015. UNESCO prispeva k tem prizadevanjem tako, da naroči raziskave, ki bodo uporabljene za oblikovanje predlogov, ki temeljijo na dokazih, o morebitnih kazalnikih in premislekih za zbiranje podatkov.

PRIMERI DRŽAV

Postopek vrednotenja sta izvedla Plan International in Raziskovalni center za mlade na Univerzi v Melbournu za program izobraževanja za svetovno državljanstvo v **Avstraliji** in **Indoneziji**. Program "povezuje skupine učencev na avstralskih šolah z otroki v indonezijskih skupnostih, da bi spodbudili razumevanje, kako se vprašanja, s katerimi se srečujejo mladi v svojih skupnostih, nanašajo na širša svetovna vprašanja". Raziskave, izvedene med leti 2008 in 2011 za oceno rezultatov programa, so zaznamovale pozitivne spremembe v ozaveščenosti in razumevanju globalnih vprašanj in razvoja spretnosti. Raziskovalci so ugotovili zlasti, da so "udeleženci, ki so se lahko dalj časa angažirali, lahko dosegali večje učne rezultate in svoje vloge v svetu obravnavali na znatno spremenjene načine".

The International Civic and Citizenship Education Study (ICCS), ki jo vodi Mednarodno združenje za ocenjevanje izobraževalnih dosežkov (IEA), ocenjuje dosežke učencev pri preizkusu znanja in razumevanja pojmov ter odločitvah in odnosih učencev, ki se nanašajo na državljanske zadeve in državljanstvo. Učitelji in šolski vprašalniki zbirajo informacije o kontekstih, v katerih se učenci naučijo o državljskih zadevah in državljanstvu, vključno s prakso poučevanja in ravnanja v razredu, ter upravljanjem šol in podnebjem. ICCS 2009 je ocenjeval učence, vpisane v osmi razred (povprečna starost – 13,5 leta). Prihodnji ICCS 2016 bo poročal o znanju in razumevanju učencev o konceptih in vprašanjih, povezanih z državljskimi zadevami in državljanstvom patudi njihovih prepričanjih, stališčih in vedenju.

Poleg ocenjevanja učnih rezultatov še vedno je pomembno **spremljanje in ocenjevanje kakovosti programov globalnega državlanskega izobraževanja** ki je v teku in se lahko izvaja na različne načine. To je mogoče storiti ob upoštevanju različnih programskih vidikov (npr. pričakovanja od učenja, virov, poučevalnih kompetenc, učnega okolja); procesov (npr. učne prakse, učni viri, angažiranje učencev); izidov (npr. znanje, spretnosti, vrednote in odnosi, transformacijski učinek); in kontekstualnih premislekov.

Izvajanje učinkovitih ocen programov globalnega državlanskega izobraževanja bi bilo treba vključiti v ocenjevanja, ki so že prisotna, kjer je to mogoče, in zahteva posebno pozornost na več dejavnikov. Treba je jasno opredeliti namene in kazalnike (npr. stanje, olajšave, rezultate), upoštevati je treba naravo poučevalne in učne populacije ter kontekst pa tudi določiti podatke, ki predstavljajo sprejemljive dokaze in metode zbiranja podatkov. Druge dimenzije je treba upoštevati kot del celovitejše strategije, vključno z uradnimi dokumenti o učnih načrtih, institucionalnimi politikami in programi, izobraževalnim okoljem in odnosi, odnosi med skupnostmi, strokovnim učenjem in upravno zavezanostjo ter podporo. Različne ugotovitve (npr. obseg, pomembnost, artikulacija, kontinuiteta) zahtevajo stalno pozornost pri ocenjevanju programa.

Rezultate ocenjevanja programov je mogoče uporabiti za različne namene, na primer, identificiranje programskih omejitev, ciljanje na specifična področja za izboljšave, poročanje o lokalnih, nacionalnih, mednarodnih trendih ter izidih, oceno učinkovitosti programa ali promocijo odgovornosti in transparentnosti. Podatki morajo biti podlaga za obveščanje o poti naprej ter izboljšanju in trajnosti učenja. Takšna kultura, ki je usmerjena v učenje, opredeljuje uspeh kot izboljšavo in upošteva napake kot reden del procesa poučevanja/učenja.

Priloge

Priloga 1: Izbrane spletne prakse in viri

Spletne baze podatkov

Podatkovna baza UNESCO o izobraževanju za globalno državljanstvo. Baza podatkov vključuje povezana gradiva, ki jih objavlja UNESCO. www.unesco.org/new/en/education/resources/in-focus-articles/global-citizenship-education/documents-unesdoc/

UNESCO Clearinghouse on Global Citizenship Education, hosted by the Asia-Pacific Centre of Education for International Understanding (APCEIU), a UNESCO Category II institute. www.gcedclearinghouse.org

Viri za učilnice in učne načrte

Amnesty International. Izobraževanje o človekovih pravicah:
<http://www.amnesty.org/en/human-rights-education>

Bryan, A. and Bracken, M. 2011. *Učenje branja sveta? Poučevanje in učenje o globalnem državljanstvu in mednarodnem razvoju v šolah po osnovni*. Dublin, Irish Aid.
<http://www.ubuntu.ie/media/bryan-learning-to-read-the-world.pdf>

Chiarotto, L. 2011. *Naravna radovednost: izgradnja otrokovega razumevanja sveta skozi okoljsko raziskavo: vir za učitelje*. Toronto, ON, The Laboratory School at The Dr Eric Jackman Institute of Child Study, OISE, University of Toronto. <http://www.naturalcuriosity.ca/>.

Child & Youth Finance International. 2012. *Vodnik za izobraževanje o gospodarskem državljanstvu: kakovostno izobraževanje za otroke in mladino o financah, družbi in preživetju*. Amsterdam, Child & Youth Finance International.
<http://childfinanceinternational.org/library/cyfi-publications/A-Guide-to-Economic-Citizenship-Education-Quality-Financial-Social-and-Livelihoods-Education-for-Children-and-Youth-CYFI-2013.pdf>

Education Scotland. Razvijanje učnega načrta za svetovne državljane v okviru Učnega načrta za odličnost. <http://www.educationscotland.gov.uk/learningteachingandassessment/learningacrossthecurriculum/themesacrosslearning/globalcitizenship/about/developingglobalcitizens/what.asp>

Evans, M. in Reynolds, C. (eds). 2004. *Izobraževanje za globalno državljanstvo v spreminjajočem se svetu: Priročnik z viri za učitelje*. Toronto, ON, OISE/UT Online publication.
http://www.oise.utoronto.ca/cidec/Research/Global_Citizenship_Education.html

Globalna dimenzija: svet v učilnici. <http://globaldimension.org.uk/>

Globalna mreža mladinskih akcij. <http://www.youthlink.org/gyanv5/index.htm>

Globalno izobraževanje učiteljev. Viri globalnega izobraževanja za učitelje.
<http://www.globalteachereducation.org/global-education-resources-teachers>

Globalni učitelj. <http://globaldimension.org.uk/resources/item/2107>

Larsen, M. 2008. *ACT! Aktivni državljani danes: globalno državljanstvo za lokalne šole*. London, ON, University of Western Ontario. http://www.tvdsb.on.ca/act/KIT_PDF_files/B-Introduction.pdf

McGough, H. in Hunt, F. 2012. *Globalna dimenzija: praktični priročnik za učitelje*. London, Institute of Education, University of London. [http://www.ioe.ac.uk/Handbook_final\(1\).pdf](http://www.ioe.ac.uk/Handbook_final(1).pdf)

Mednarodni projekt Paulo in Nita Freire za kritično pedagogiko. Učiteljski viri.
<http://www.freireproject.org/resources/in-the-classroom/>

Montemurro, D., Gambhir, M., Evans, M. in Broad, K. (eds). 2014. *Poizvedba o praksi: učenje in poučevanje globalnih zadev v lokalni učilnici*. Toronto, ON, OISE, University of Toronto.
http://www.oise.utoronto.ca/oise/UserFiles/File/TEACHING_GLOBAL_MATTERS_FINAL_ONLINE.pdf

Odpri prostori za metodologijo dialoga in poizvedovanja (OSDE).
<http://www.osdemethodology.org.uk/osdemethodology.html>

Oxfam. Vodniki za globalno državljanstvo:
<http://www.oxfam.org.uk/education/global-citizenship/global-citizenship-guides>

Oxfam. 2006. *Izobraževanje za globalno državljanstvo: vodič za šole*. Oxford, England, Oxfam GB.
http://www.oxfam.org.uk/~media/Files/Education/Global%20Citizenship/education_for_global_citizenship_a_guide_for_schools.ashx

Oxfam. 2008. *Začetek poučevanja globalnega državljanstva: vodnik za nove učitelje*. Oxford, England, Oxfam GB. <https://www.oxfam.org.uk/~media/Files/Education/Global%20Citizenship/GCNewTeacherENGLAND.ashx>

Povezave med učilnicami. Gojenje kulture miru v 21. stoletju.
<http://www.cultivatingpeace.ca/cpmaterials/module1/>

Povezave med učilnicami. Gojenje miru – delovanje.
<http://www.classroomconnections.ca/en/takingaction.php>

Projekt UN za globalno poučevanje in učenje. Cyber School Bus.
www.un.org/Pubs/CyberSchoolBus/

Razbijanje ukalupljenosti. <https://www.teachers.org.uk/educationandequalities/breakingthemould>

Razvoj učnega načrta globalnega državljanstva (GCCD). Faculty of Education International and Center for Global Citizenship Education and Research and University of Alberta International. <http://www.gccd.ualberta.ca/>

Sinclair, M., Davies, L., Obura, A. in Tibbitts, F. 2008. *Učenje skupnega življenja: oblikovanje, spremljanje in vrednotenje izobraževanja za življenjske spretnosti, državljanstvo, mir in človekove pravice*. Eschborn, Germany, Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH. http://www.ineesite.org/uploads/files/resources/doc_1_Learning_to_Live_Together.pdf

Svet Evrope, OVSE/ODIHR, UNESCO in OHCHR. 2009. *Izobraževanje o človekovih pravicah v šolskih sistemih Evrope, Srednje Azije in Severne Amerike: zbirka dobrih praks*. Varšava, OVSE/ODIHR. <http://www.osce.org/odihr/39006?download=true>

TakingITGlobal. <http://www.tigweb.org>

Tunney, S., O'Donoghue, H., West, D., Gallagher, R., Gerard, L. in Molloy, A. (eds). 2008. Dajmo glas naši zaskrbljenosti. Dublin, Amnesty International. <http://www.amnesty.ie/voice-our-concern>.

UNEP. 2010. *Tukaj in zdaj! Izobraževanje za priporočila in smernice za trajnostno potrošnjo*. Nairobi, UNEP. http://www.unep.org/pdf/Here_and_Now_English.pdf

UNESCO. Poučevanje in učenje za trajnostno prihodnost. Multimedijski program za učitelje. <http://www.unesco.org/education/tlsf/>

UNESCO. 2012. *Izobraževanje za trajnostni razvoj: knjiga virov*. Pariz, UNESCO. <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002163/216383e.pdf>.

Videoposnetki na voljo v angleščini:

<http://www.unesco.org/archives/multimedia/?pg=34&pattern=Sourcebook&related=>

UNESCO. 2014. *Kako se poučuje o globalnem državljanstvu? Modrosti iz učilnice*.

<http://www.unescobkk.org/education/news/article/how-is-global-citizenship-taught-wisdoms-from-the-classroom/>

Zemeljska listina. <http://www.earthcharterinaction.org/content/>

Primeri politik učnih načrtov

AFGANISTAN

Zakon o izobraževanju (2008). V UNESCO. 2014. *Učenje skupnega življenja: izobraževalne politike in stvarnosti v azijsko-pacifiškem območju*. Bangkok, UNESCO.

<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002272/227208e.pdf>

AVSTRALIJA

Avstralski učni načrt za leto 2013. V UNESCO. 2014. *Učenje skupnega življenja: izobraževalne politike in stvarnosti v azijsko-pacifiškem območju*. Bangkok, UNESCO.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002272/227208e.pdf>

Melbournska deklaracija o izobraževalnih ciljih za mlade Avstralce (2008). V UNESCO. 2014. *Učenje skupnega življenja: izobraževalne politike in stvarnosti v azijsko-pacifiškem območju*. Bangkok, UNESCO.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002272/227208e.pdf>

FILIPINI

K-12 učni načrt. V UNESCO. 2014. *Učenje skupnega življenja: izobraževalne politike in stvarnosti v azijsko-pacifiškem območju*. Bangkok, UNESCO.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002272/227208e.pdf>

INDONEZIJA

Učni načrt za leto 2013. V UNESCO. 2014. *Učenje skupnega življenja: izobraževalne politike in stvarnosti v azijsko-pacifiškem območju*. Bangkok, UNESCO.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002272/227208e.pdf>

KANADA

Global Citizenship Curriculum Development, Faculty of Education International and Centre for Global Citizenship Education and Research and University of Alberta International <http://www.globaled.ualberta.ca/en/OutreachandInitiatives/GlobalCitizenshipCurriculumDev.aspx>

KOLUMBIJA

Guía 48, Ruta de gestión para alianzas en el desarrollo de competencias ciudadanas, Ministerio de Educación Nacional. Colombia. 2014.
<http://www.mineduacion.gov.co/1621/w3-article-339478.html>

Global citizen competencies in Colombia.
<http://www.mineduacion.gov.co/cvn/1665/article-75768.html>

REPUBLIKA KOREJA

Charter of Gyeonggi Peace Education. V UNESCO. 2014. *Učenje skupnega življenja: izobraževalne politike in stvarnosti v azijsko-pacifiškem območju*. Bangkok, UNESCO.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002272/227208e.pdf>

Indonezija, Malezija, Mjanmar, Nepal, Filipini, Republika Koreja, Šrilanka in Tajsko - izobraževanje uporabljajo kot sredstvo za spodbujanje miru in medsebojnega razumevanja.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002272/227208E.pdf>

Učni načrt za leto 2009. V UNESCO. 2014. *Učenje skupnega življenja: izobraževalne politike in stvarnosti v azijsko-pacifiškem območju*. Bangkok, UNESCO.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002272/227208e.pdf>

UNESCO. 2014. *Učenje skupnega življenja: izobraževalne politike in stvarnosti v azijsko-pacifiškem območju*. Bangkok, UNESCO. Publikacija preučuje, kako deset držav - Afganistan, Avstralija,

Viri za globalno sodelovanje

E-Pals. <http://www.epals.com/#!/main>

Nacionalno združenje neodvisnih šol. Challenge 20/20.
<http://www.nais.org/Articles/Pages/Challenge-20-20.aspx>

The Global Teenager Project. <http://www.globalteenager.org/>

UNESCO. 2014. *Učenje skupnega življenja: izobraževalne politike in stvarnosti v azijsko-pacifiškem območju*. Bangkok, UNESCO.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002272/227208E.pdf>

UNESCO ASPnet
<http://www.unesco.org/new/en/education/networks/global-networks/aspnet/>

UNESCO ASPnet in Action: Global Citizens Connected for Sustainable Development.
<http://en.unesco.org/aspnet/globalcitizens>

Organizacije in pobude

British Council's Connecting Classrooms.
<https://schoolsonline.britishcouncil.org/linking-programmes-worldwide/connecting-classrooms/spotlight/Lebanon>

Centre for Global Citizenship Education and Research, University of Alberta.
<http://www.cgcer.ualberta.ca/AboutCGCER.aspx>

Child Safety Project Online, the Centre for Educational Research and Development of the Ministry of Education and Higher Education, Lebanon.
<http://www.crdp.org/sl/desc-projects/6240-%20Child%20Safety%20Online>

Education Above All.
<http://educationaboveall.org>

Evropski center za globalno soodvisnost in solidarnost (Center North-South), Svet Evrope.
http://www.coe.int/t/dg4/nscentre/default_en.asp

Fundacija Longview.
<http://longviewfdn.org/>

Fundacija MasterCard.
<http://www.mastercardfdn.org/youth-learning/the-mastercard-foundation-scholars-program>

Global Education First Initiative (GEFI), the United Nations Secretary-General's Initiative on Education. <http://www.globaleducationfirst.org>

Globalna mreža za izobraževanje v Evropi (GENE).
<http://www.gene.eu>

Learning Metrics Task Force.
<http://www.brookings.edu/about/centers/universal-education/learning-metrics-task-force-2>

New Pedagogies for Deep Learning Project.
<http://www.newpedagogies.org>

Power Politics projekt (med Aberdeenom, Škotsko in Nigerijo).
<http://www.powerpolitics.org.uk/resources>

Projekt Freire.
<http://www.freireproject.org>

Razvijanje globalne perspektive za učitelje.
<http://www.developingaglobalperspective.ca/germ/>

Svet Evrope. 2012. Compass - Manual for Human Rights Education with Young People. Strasbourg, Francija, Svet Evrope. www.coe.int/compass

The JUMP! Foundation Global Leadership Center @ NIST. <http://jumpfoundation.org/jcommunity/jump-bangkok-hub/jump-global-leadership-center-nist-south-east-asia/>

Tunizijski šolski klubi za človekove pravice in državljanstvo.
http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/launch_of_the_first_citizenship_and_human_rights_school_club_in_tunisia/#.VDoyblFpvJw

Poučevanje in podpora za strokovno učenje

Andreotti V. and Souza, L. 2008. *Learning to Read the World Through Other Eyes*. Derby, Anglija, Globalno izobraževanje.
https://www.academia.edu/575387/Learning_to_Read_the_World_Through_Other_Eyes_2008_

Asia-Pacific Centre of Education for International Understanding (APCEIU).
<http://www.unescoapceiu.org/en/m211.php?pn=2&sn=1&sn2=1&seq=34>

Global Teacher Education (GTE). Established following the publication of the Longview Foundation's 2008 report *Teacher Preparation for the Global Age: The Imperative for Change*
(<http://www.longviewfdn.org/122/teacher-preparation-for-the-global-age.html>)

Mahatma Gandhi Institute of Education for Peace & Sustainable Development (MGEIP).
<http://mgiep.unesco.org/>

Svet Evrope. 2009. *How All Teachers Can Support Citizenship and Human Rights Education: a Framework for the Development of Competences*. Strasbourg, Francija, Svet Evrope.
http://www.theewc.org/uploads/content/archive/6555_How_all_Teachers_A4_assemble_1.pdf

UNESCO in ECOWAS. 2013. *Izobraževanje za kulturo miru, človekovih pravic, državljanstva, Demokracija in regionalna integracija: Referenčni priročnik ECOWAS*. Dakar, UNESCO.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002211/221128e.pdf> and <http://www.educationalapaix-ao.org/>

UNESCO. 2005. *Guidelines and Recommendations for Reorienting Teacher Education to Address Sustainability*. Pariz, UNESCO. Ta publikacija je na voljo v angleščini.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001433/143370e.pdf>

UNESCO. 2012. *Exploring Sustainable Development: A Multiple-Perspective Approach*. Pariz, UNESCO.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002154/215431E.pdf>

UNICEF. 2011. *Educating for Global Citizenship: A Practical Guide for Schools in Atlantic Canada*. Canada, UNICEF.
http://www.unicef.ca/sites/default/files/imce_uploads/UTILITY%20NAV/TEACHERS/DOCS/GC/Educating_for_Global_Citizenship.pdf

Priloga 2: Bibliografija

- Aaberg, R. 2013. Carnegie's Muhammad Faour discusses democracy education in the Arab world. *Council for a Community of Democracies*. http://www.ccd21.org/news/cd-ccd/faour_arab_world.html (Dostop 19. aprila 2015.)
- Abdi, A. and Shultz, L. (eds). 2008. *Educating for Human Rights and Global Citizenship*. New York, SUNY Press.
- Abu El-Haj, T. 2009. Becoming citizens in an era of globalization and transnational migration: Reimagining citizenship as critical practice. *Theory into Practice*, št. 48, str. 274–282.
- Albala - Bertrand, L. 1995. What education for what citizenship? First lessons from the research phase. *Educational Innovation and Information* (Geneva, UNESCO IBE), No. 82.
- Aleinikoff, T.A. and Klusmeyer, D.B. (eds). 2001. *Citizenship Today: Global Perspectives and Practices*. Washington, DC, Carnegie Endowment for International Peace.
- American Association of Colleges of Teacher Education and the Partnership for 21st Century Skills. 2010. *21st Century Knowledge and Skills in Educator Preparation*. http://www.p21.org/storage/documents/aacte_p21_whitepaper2010.pdf (Dostop 19. aprila 2015.)
- Andreotti, V. 2006. Soft versus critical global citizenship education. Policy & Practice: A Development Education Review, Vol. 3, pp. 40–51. <http://www.developmenteducationreview.com/issue3-focus4> (Dostop 19. aprila 2015.)
- Andreotti, V. 2011. Engaging the (geo)political economy of knowledge construction: Towards decoloniality and diversity in global citizenship education. *Globalization, Societies and Education Journal*, let. 9, št. 3–4, str. 381–397.
- Andreotti V., Barker, L. and Newell - Jones, K. 2006. *Critical Literacy in Global Citizenship Education Professional Development Resource Pack*. Centre for the Study of Social and Global Justice at the University of Nottingham and Global Education Derby. https://www.academia.edu/194048/Critical_Literacy_in_Global_Citizenship_Education_2006_ (Dostop 19. aprila 2015.)
- Arthur, J., Davies, I. and Hahn, C. (eds). 2008. *The SAGE Handbook of Education for Citizenship and Democracy*. London, SAGE Publications Ltd.
- Avery, P. 1997. *The Future of Political Participation in Civic Education*. Minnesota, Social Science Education Consortium.
- Banks, J. (ed.). 2004. *Diversity and Citizenship Education: Global Perspectives*. San Francisco, CA, John Wiley & Sons.
- Banks, J. 2008. Diversity, group identity, and citizenship education in a global age. *Educational Researcher*, let. 37, št. 3, str. 129–139.

- Bickmore, K. 2006. Democratic social cohesion (assimilation)? Representations of social conflict in Canadian public school curriculum. *Canadian Journal of Education*, let. 29, št. 2, str. 359–386.
- Boulding, E. 1988. Building a global civic culture: Education for an interdependent world (John Dewey Lecture). New York, Teachers College Press.
- Boulding, E. 2011. New understandings of citizenship: Path to a peaceful future? Pilisuk, M. and Nagler, M.N. (eds), *Peace Efforts That Work and Why*, Vol. 3 of *Peace Movements Worldwide*. Santa Barbara, CA, Praeger, str. 5–14.
- Cabrera, L. 2010. *The Practice of Global Citizenship*. Cambridge, England, Cambridge University Press.
- Cogan, J. and Grossman, D. 2009. Characteristics of globally-minded teachers: A 21st century view. Kirkwood O -Tucker, T. F. (ed.), *Visions in Global Education: The Globalization of Curriculum and Pedagogy in Teacher Education and Schools*. New York: Peter Lang.
- Darling - Hammond, L. and Bransford, J. (eds). 2005. *Preparing Teachers for a Changing World: What Teachers Should Learn and Be Able to Do*. San Francisco, CA, Jossey-Bass.
- Davies, I. in Pike, G. 2009. Global citizenship education: Challenges and possibilities. Lewin, R. (ed.), *The Handbook of Practice and Research in Study Abroad: Higher Education and the Quest for Global Citizenship*. New York, Routledge.
- Davies, I., Evans, M. and Reid, A. 2005. Globalising citizenship education? A critique of 'global education' and 'citizenship education'. *British Journal of Educational Studies*, let. 53, št. 1, str. 66–87.
- Davies, L., Harber, C. and Yamashita, H. 2004. *Global Citizenship Education: The Needs of Teachers and Learners*. Birmingham, England, Centre for International Education and Research, University of Birmingham.
- Delanty, G. 1999. *Citizenship in a Global Age: Society, Culture, Politics*. Buckingham, England, Open University Press.
- Department for Education and Skills (DfES). 2007. *Curriculum Review: Diversity and Citizenship (Ajebugo Report)*. London, DfES.
- Dewey, J. 1916. *Democracy and education. An introduction to the philosophy of education*, izd. 1966 New York, Free Press.
- Dower, N. 2003. *An Introduction to Global Citizenship*. Edinburgh, Edinburgh University Press.
- Earl, L. 2003. *Assessment as Learning: Using Classroom Assessment to Maximize Student Learning*. Thousand Oaks, CA, Corwin Press.
- Education Above All. 2012. *Education for Global Citizenship*. Doha, Education Above All.
- Eidoo, S., Ingram, L., MacDonald, A., Nabavi, M., Pashby, K. and Stille, S. 2011. Through the kaleidoscope: Intersections between theoretical perspectives and classroom implications in critical global citizenship education. *Canadian Journal of Education*, let. 34, št. 4, str. 59–85.

- Evans, M. 2008. Citizenship education, pedagogy, and school contexts. Arthur, J. Davies, I. and Hahn, C. (eds), *The SAGE Handbook of Citizenship and Democracy*. London, SAGE Publications Ltd, str. 519–532.
- Evans, M., Davies, I., Dean, B. in Waghid, Y. 2008. Educating for global citizenship in schools: Emerging understandings. Mundy, K., Bickmore, K., Hayhoe, R., Madden, M. and Majidi, K. (eds), *Comparative and International Education: Issues for Teachers*. New York, Teachers' College Press, str. 273–298.
- Evans, M., Ingram, L., MacDonald, A. and Weber, N. 2009. Mapping the "global dimension" of citizenship education in Canada: The complex interplay of theory, practice, and context. *Citizenship, Teaching and Learning*, let. 5, št. 2, str. 16–34.
- Faour, M. and Muasher, M. 2011. *Education for Citizenship in the Arab World: Key to the Future*. Washington, DC, Carnegie Endowment for International Peace. http://carnegieendowment.org/files/citizenship_education.pdf (Dostop 19. aprila 2015.)
- Faour, M. and Muasher, M. 2012. *The Arab World's Education Report Card: School Climate and Citizenship Skills*. Washington, DC, Carnegie Endowment for International Peace.
- Freire, P. 1970. *Pedagogy of the Oppressed*. London and New York, Continuum.
- Fullan, M. and Langworthy, M. 2014. *A Rich Seam: How New Pedagogies Find Deep Learning*. London, Pearson.
- Gaudelli, W. (ed.). 2003. *World Class: Teaching and Learning in Global Times*. Mahwah, NJ, Lawrence Earlbaum Associates.
- Gay, G. 2000. *Culturally Responsive Teaching. Theory, Research and Practice*. New York, Teachers College Press.
- Hahn, C. 1998. *Becoming Political: Comparative Perspectives on Citizenship Education*. Albany, NY, State University of New York Press.
- Harshman, J., Augustine, T. and Merryfield, M. (eds). 2015. *Research in Global Citizenship Education*. Information Age Publishing, Inc.
- Heater, D. 2002. *World Citizenship: Cosmopolitan Thinking and Its Opponents*. London, Continuum.
- Held, D. 1999. The transformation of political community: Rethinking democracy in the context of globalisation. Shapiro, I. and Hacker-Gordon, C. (eds), *Democracy's Edges*. Cambridge, England, Cambridge University Press.
- Hicks, D. and Holden, C. 2007. Teaching the Global Dimension: *Key Principles and Effective Practice*. London, Routledge, Taylor and Francis Group.
- Hooks, B. 1994. *Teaching to Transgress? Education as the Practice of Freedom*. London and New York, Routledge.
- Ibrahim, T. 2005. Global citizenship education: Mainstreaming the curriculum? *Cambridge Journal of Education*, let. 35, št. 2, str. 177–194.

- Ichilov, O. 1998. Patterns of citizenship in a changing world. Ichilov, O. (ed.), *Citizenship and Citizenship Education in a Changing World*. London, The Woburn Press, str. 11-27.
- Isin, E. F. 2009. Citizenship in flux: the figure of the activist citizen. *Subjectivity*, let. 29, str. 367-388.
- Jorgenson, S. and Shultz, L. 2012. Global citizenship education in post-secondary institutions: What is protected and what is hidden under the umbrella of GCE? *Journal of Global Citizenship and Equity Education*, let. 2, št. 1, str. 1-22.
- Kiwan, D. 2008. *Education for Inclusive Citizenship*. London and New York, Routledge. Kiwan, D. 2014. Emerging forms of citizenship in the Arab world. Isin, E. and Nyers, P. (eds), *Routledge Global Handbook of Citizenship Studies*. London and New York, Routledge.
- Kiwan, D. with Starkey, H. (eds). 2009. Civil society, democracy and education. *Education, Citizenship and Social Justice*, let. 4, št. 2. Kolb, D. A. 1984. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall.
- Ladson-Billings, G. 1995. But that's just good teaching! The case for culturally relevant pedagogy. *Theory into Practice*, let. 34, št. 3, str. 159-165.
- Lee, W.O. 2008. The development of citizenship education curriculum in Hong Kong after 1997: Tensions between national identity and global citizenship. Grossman, D., Lee, W.O. and Kennedy, K. (eds), *Citizenship Curriculum in Asia and the Pacific*. The Netherlands, Springer.
- Lee, W.O. 2012. Learning for the future: The emergence of lifelong learning and the internationalization of education as the fourth way? *Educational Research for Policy and Practice*, let. 11, št. 1, str. 53-64.
- Longview Foundation. 2008. *Teacher Preparation for the Global Age: The Imperative for Change*. Silver Spring, MD, Longview Foundation for Education in World Affairs and International Understanding Inc. <http://www.longviewfdn.org/files/44.pdf> (Dostop 19. aprila 2015.)
- Mansilla, V.B. and Jackson, A. 2011. *Educating for Global Competence: Preparing Our Youth to Engage the World*. E. Omerso (ed.). New York, Asia Society and the Council of Chief State School Officers. <http://asiasociety.org/files/book-globalcompetence.pdf> (Dostop 19. aprila 2015.)
- Marshall, T. H. 1949. *Citizenship and Social Class*. London, Pluto Press.
- McLean, L., Cook, S. and Crowe, T. 2006. Educating the next generation of global citizens through teacher education, one new teacher at a time. *Canadian Social Studies Journal*, let. 40, št. 1, str. 1-7.
- Merryfield, M. 2000. Why aren't teachers being prepared to teach for diversity, equity, and global interconnectedness? A study of lived experiences in the making of multicultural and global educators. *Teaching and Teacher Education*, let. 16, str. 429-443.
- Merryfield, M., Jarchow, E. and Pickert, S. (eds). 1996. *Preparing Teachers to Teach Global Perspectives: A Handbook for Teacher Educators*. Thousand Oaks, CA, Corwin Press.

- Montemurro, D., Gambhir, M., Evans, M. in Broad, K. (eds). 2014. *Inquiry into Practice: Learning and Teaching Global Matters in Local Classrooms*. Toronto, ON, Ontario Institute for Studies in Education.
- Mortimore, P. 1999. *Understanding Pedagogy and Its Impact on Learning*. London, Paul Chapman.
- Nagda, B., Gurin, P. and Lopez, G. 2003. Transformative pedagogy for democracy and social justice. *Race, Ethnicity and Education*, let. 6, št. 2, str. 165–191.
- Nelson, J. and Kerr, D. 2006. *Active Citizenship in INCA Countries: Definitions, Policies, Practices and Outcomes* (Final Report). Qualifications and Curriculum Authority (England), National Foundation for Educational Research, and International Review of Curriculum and Assessment Frameworks (INCA). <https://www.nfer.ac.uk/publications/QAC02/QAC02.pdf> (Dostop 19. aprila 2015.)
- Niens, U. and Reilly, J. 2012. *Education for global citizenship in a divided society? Young people's views and experiences*. *Comparative Education*, let. 48, št. 1, str. 103–118.
- Noddings, N. (ed.). 2005. *Educating Citizens for Global Awareness*. Boston, Teachers College Press.
- Nussbaum, M. 2002. Education for citizenship in an era of global connection. *Studies in Philosophy and Education*, let. 21, str. 289–303.
- Osborne, K. 2001. Democracy, democratic citizenship, and education. Portelli, J. P. and Solomon, R.P. (eds), *The Erosion of Democracy in Education*. Calgary, AB, Detselig Enterprises, str. 29–61.
- Osler, A. and Starkey, H. 2005. *Changing Citizenship: Democracy and Inclusion in Education*. Maidenhead, England, Open University Press.
- Osler, A. and Starkey, H. 2006. *Cosmopolitan Citizenship, Changing Citizenship: Democracy and Inclusion in Education*. Maidenhead, England, Open University Press.
- O'Sullivan, M. and Pashby, K. 2008. *Citizenship Education in the Era of Globalization: Canadian Perspectives*. Rotterdam, The Netherlands, Sense Publishers.
- Oxley, L. and Morris, P. 2013. Global citizenship: A typology for distinguishing its multiple conceptions. *British Journal of Educational Studies*, let. 61, str. 301–325.
- Parker, W. (ed.). 1995. *Educating the Democratic Mind*. Albany, NY, State University of New York Press.
- Peters, M. A., Britton, A. and Blee, H. (eds). 2008. *Global Citizenship Education: Philosophy, Theory and Pedagogy*. Rotterdam, The Netherlands, Sense Publishers.
- Pigozzi, M. J. 2006. A UNESCO view of global citizenship education. *Educational Review*, let. 58, št. 1, str. 1–4.
- Pike, G. 2000. Global education and national identity: In pursuit of meaning. *Theory into Practice*, let. 39, št. 2, str. 64–73.
- Pike, G. 2008. Reconstructing the legend: Educating for global citizenship. Abdi, A. and Shultz, L. (eds), *Educating for Human Rights and Global Citizenship*. New York, State University of New York Press, str. 223–237.

- Pykett, J. 2010. Citizenship education and narratives of pedagogy. *Citizenship Studies*, let. 14, št. 6, str. 621–635.
- Quaynor, L. 2012. Citizenship education in post-conflict contexts: A review of the literature. *Education Citizenship and Social Justice*, let. 7, št. 1, str. 33–57.
- Quezada, R. L. (ed.). 2010. Internationalization of teacher education: Creating globally competent teachers and teacher educators for the 21st century. *Teaching Education*, let. 21, št. 1.
- Reardon, B. 1988. *Comprehensive Peace Education. Educating for Global Responsibility*. New York, Teachers College Press.
- Reilly, J. and Niens, U. 2013. Global citizenship as education for peacebuilding in a divided society: Structural and contextual constraints on the development of critical dialogic discourse in schools. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*.
- Richardson, G. H. and Abbott, L. 2009. Between the national and the global: Exploring tensions in Canadian citizenship education. *Studies in Ethnicity and Nationalism*, let. 9, št. 3, str. 377–394.
- Schattle, H. 2008. *The Practices of Global Citizenship*. Lanham, MD, Rowman and Littlefield.
- Shultz, L. 2007. Educating for global citizenship: Conflicting agendas and understandings. *The Alberta Journal of Educational Research*, let. 53, št. 3, str. 248–258.
- Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J., Kerr, D. and Losito, B. 2010. 2010 *Initial Findings from the IEA Civic and Citizenship Education Study*. Amsterdam, International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA).
- Sipos, Y., Battisti, B. and Grimm, K. 2008. Achieving transformative sustainability learning: Encouraging head, hands and heart. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, let. 9, št. 1, str. 68–86.
- Stevick, D. and Levinson, B. 2007. *Reimagining Civic Education: How Diverse Societies Form Democratic Citizens*. Lanham, MD, Rowman and Littlefield.
- Torney-Purta, J., Schwille, J. and Amadeo, J. (eds). 1999. Civic Education across Countries: *Twenty-four National Case Studies from the IEA Civic Education Project*. Amsterdam, International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA).
- Torres, C.A. 2010. Education, power and the state: Dilemmas of citizenship in multicultural societies. Alexander, H., Pinson, H. and Yonah, Y. (eds), *Citizenship Education and Social Conflict*. London, Routledge, str. 61–82.
- UNESCO. 2013. Global Citizenship Education. An emerging perspective. Outcome document of the Technical Consultation on Global Citizenship Education. Pariz, UNESCO.
- UNESCO. 2013. *Intercultural Competencies. Conceptual and operational framework*. Pariz, UNESCO.
- UNESCO. 2014. *Global Citizenship Education. Preparing Learners for the Challenges of the 21st Century*. Pariz, UNESCO.
- UNESCO. 2014. *Teaching Respect for All*. Pariz, UNESCO.

- Warwick, P. 2008. Talking through global issues: A dialogue based approach to CE and its potential contribution to community cohesion. citizED. <http://www.citized.info/pdf/commarticles/Paul%20Warick%20from%20Cathie%20April%2008.pdf> (Dostopno 20. aprila 2015.)
- Westheimer, J. and Kahne, J. 2004. What kind of citizen? The politics of educating for democracy. *American Educational Research Journal*, let. 41, št. 2, str. 237-269.
- Wintersteiner, W. 2013. Global Citizenship Education. Grobbauer, H. (ed), Global Learning in Austria. Potential and Perspective. *Aktion & Reflexion*, let. 10, str. 18-29.

Priloga 3: Seznam udeležencev na terenu

Država	Koordinator	Revizor
Kanada	Marie-Christine Lecompte, Nacionalni koordinator, ASPnet	- Čad Bartsch, učitelj, srednja šola Queen Elizabeth - Robert Mazzotta izvršni uslužbenec, združenje učiteljev Alberta in koordinator province Alberta, ASPnet,
Libanon	Fadi Yarak, generalni direktor izobraževanja, Ministrstvo za šolstvo in visoko šolstvo	Specialist za učne načrte in načrtovalec izobraževanja Ministrstvo za šolstvo in visoko šolstvo
Mehika	Olivia Flores Garza ASPnet koordinator	- Gina A. Decanini, Učiteljica, osnovna šola Americano Anáhuac - Dan Lester Mota Martínez, Učiteljica, osnovna šola Americano Anáhuac - Gloria Laura Soto Cantú koordinator, osnovna šola Americano Anáhuac - Andrés Bolaños, akademski direktor, FORMUS srednja šola - Susana Jara, učiteljica, srednja šola FORMUS - Mónica Rodríguez, učiteljica, FORMUS srednja šola - Dennis Jael Flores Toletino učitelj, srednja šola, št. 7, Universidad Autónoma de Nuevo León - María de Lourdes Aguirre Martínez, koordinatorka, srednja šola, št. 7, Universidad Autónoma de Nuevo León
Republika Koreja	- Jeongmin Eom šef, skupina za raziskave in razvoj, APCEIU - Hyo-Jeong Kim, asistentka programskega strokovnjaka - Seulgi Kim, asistent programskega strokovnjaka - Jihong Lee, asistent programskega strokovnjaka	- Strokovnjaki za razvoj učnega načrta: Soon-Yong Pak, Daehoon Jho, Young-gi Ham, Dawon Kim, Yeolkwan Sung, Geunho Lee - Učitelji z bogatimi izkušnjami s področja učnih načrtov/učbenikov Razvoj: Sang-hee Han, Heungsoon Lee, Sangyong Park, Seong-ho Bae, Byung-seop Choi - Vodilni učitelji na področju izobraževanja o globalnem državljanstvu, ki jih je imenovalo Ministrstvo za šolstvo: Sun-Young Han, Hye-kyung sin, Won-hyang Lee, Jae-wha Choi, Sang-Joo Hwang, Yang-mo Kim, Hee-jeong Kim, Mi-na Song, Dong-hyuk Kim, Mi-hee Lee, Seong-mi Bae, Eun-young Kim, Seong-joon Jo, Tae-hoon Kim, Hyo-kyung Hwang, Ji-a Yoon, Ae-kyung Jeong, Yo-han Lee, Mi-ja Jeon, Seon-ryeong Lee, Young-a Im, Min-kyung Kim, Sang-soon Jang, Yeon-jeong Lee, Young-bae Ji, Seong-mi Hong, Kyung-ran Ko, Kwang-hee Moon, Geum-hong Park, Jeong-lee Kang, Yoon-suk Hwang, Kyu-dae Lee, Kyung-suk Lee, Byung-nam kwak, Mi-soon Chu
Uganda	Rosie Agoi Nacionalna koordinacija ASPnet in pomočnica generalnega sekretarja Nacionalne komisije za UNESCO v Ugandi	- Dhabangi Charles, učitelj in koordinator ASPnet, osnovna šola Kamuli Boys - Otwao Richard, učitelj in ASPnet koordinator, Mt St Mary's College, Namagunga

Cilj globalnega državljanskega izobraževanja je preoblikovati, graditi znanje, spretnosti, vrednote in stališča, ki omogočajo učencem, da prispevajo k bolj vključujočemu, pravičnemu in mirnemu svetu. Ta publikacija, naslovljena Izobraževanje za globalno državljanstvo: teme in učni cilji, je prva pedagoška smernica s strani UNESCO na področju Izobraževanja za globalno državljanstvo. Predstavlja predloge za prenos konceptov izobraževanja za globalno državljanstvo v praktične in starostno pogojene teme in učne cilje na način, ki omogoča prilagajanje lokalnim okoliščinam. Namenjen je kot vir za pedagoge, razvijalce učnih načrtov, izobraževalce kadra in oblikovalce politike, vendar bo koristen tudi za druge zainteresirane strani v izobraževanju, ki delajo v neformalnih in neformalnih okoljih.

Za več informacij

prosimo kontaktirajte: gced@unesco.org

ali obiščite: <http://www.unesco.org/new/en/global-citizenship-education>

Organizacija Združenih
narodov za izobraževanje,
znanost in kulturo

**Izobraževalni
Sektor**

9 789230 000738